

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG (Schev.) - VAN STOLKWEK 29 - TELEFOON 55.23.50 - GIRO 41.22.35

Rapport No 147

ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJZEN VAN DE VOORNAAMSTE LANDBOUWPRODUCTEN OP HET GEMENGDE ZANDEBEDRIJF VOOR HET JAAR 1950/'51

De in dit rapport verzamelde gegevens zijn getoetst aan het oordeel van een Commissie van Advies.

De Commissie van Advies was als volgt samengesteld;

Ir H.T. Tjallema (voorzitter) - Directeur van de Akker- en Weidebouw - 's-Gravenhage;

H.A. van Enkevort, Landbouwer - Sevenum (L);

Dr Ir H.J. Frankena - Inspecteur Weide- en Voederbouw, Wageningen;

Ir J. de Geus - Rijkslandbouwconsulent - Drachten;

J. Lageveen - Voorzitter Algemene Nederlandse Landarbeidersbond - Utrecht;

B.J. Lansink - Landbouwer - Haaksbergen;

J.W. van Tiggelen - Landbouwer - Rucphen.

De Commissie van Advies verklaarde zich met de inhoud van het rapport te kunnen verenigen.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust uiteraard bij het Landbouw-Economisch Instituut.

INHOUD

1. Doel
2. Methode
3. Resultaten

Bijlage I Toelichting op de berekende kostprijs van melk over het boekjaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950 en de berekening van de vermoedelijke kostprijs van melk voor het jaar 1950/'51.

Bijlage II Toelichting op de berekening van de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten voor het jaar 1950/'51.

Bijlage III Toelichting op de kostprijsberekeningen voor consumptie-eieren en varkensvlees voor het jaar 1950/'51.

Bijlage IV Toelichting op de berekening van de vermoedelijke rentabiliteit voor enkele typen gemengde zandbedrijven voor het jaar 1950/'51.

's-Gravenhage, September '50
Samengesteld door:

Ir C.M. Hupkes
Drs A.R. van Nes.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
De Directeur,

J. Horring
(Dr J. Horring)

1. DOEL

Het berekenen van de genormaliseerde kostprijzen af-boerderij voor de voornaamste landbouwproducten en de vermoedelijke rentabiliteit van enkele typen gemengde zandbedrijven voor het jaar 1950/'51.

2. METHODE

Binnen het gemengde zandbedrijf worden talrijke producten voortgebracht. Reeds verschillende malen is getracht met behulp van een gesloten boekhouding met interne kostenverdeling over de voortgebrachte producten de kostprijzen van de voornaamste landbouwproducten te berekenen. In de praktijk hebben deze pogingen niet tot bruikbare resultaten geleid. De geringe bedrijfs grootte en de gecompliceerdheid van het gemengde zandbedrijf vormden het voornaamste struikelblok.

Het is echter wel mogelijk langs een andere weg de kostprijzen van de voornaamste landbouwproducten voor het gemengde zandbedrijf te berekenen.

Kostprijsberekening melk.

In rapport 132 van het L.E.I. werd een methode van kostprijsberekening voor het product melk ontwikkeld welke voor het gemengde zandbedrijf een inzicht geeft in de hoogte van de kostprijs van melk.

In genoemd rapport werd, volgens deze methode, de kostprijs van melk berekend voor het boekjaar 1948/'49. In bijlage I is thans volgens dezelfde methode de kostprijs berekend voor het jaar 1949/'50. Het uitgangspunt voor deze beide berekeningen vormen de gegevens welke door het L.E.I. door middel van een eenvoudige rentabiliteitsboekhouding in beide boekjaren zijn verzameld.

Met behulp van deze boekhouding werd voor beide jaren de relatie vastgesteld tussen voederverbruik enerzijds en de daarmee corresponderende productie in de vorm van melk en vlees anderzijds. Daarnaast levert de eenvoudige boekhouding ook gegevens betreffende de pacht, de werktuigkosten, de kunstmestkosten, diverse

kosten en diverse opbrengsten welke verband houden met de rundveehouderij. Deze boekhoudgegevens zijn aangevuld met in het algemeen scherp gestelde normen voor de benodigde hoeveelheid arbeid voor veeverzorging, verzorging en ruwvoederwinning van het grasland en voor de verbouw van voedergewassen. Deze normen zijn vastgesteld met behulp van arbeidsnotitiegegevens van talrijke bedrijven over meerdere jaren.

Uitgaande van deze nacalculaties werd de vermoedelijke kostprijs van melk voor het jaar 1950/'51 berekend. Voorzover tengevolge van veranderingen in het loon- en prijspeil veranderingen in de kosten verwacht kunnen worden, worden de kosten omgerekend met behulp van wijzigingscoëfficiënten op het voor de toekomst te verwachten prijspeil. Evenzo werd aan de opbrengstzijde een raming gemaakt van de vermoedelijke melkproductie voor het jaar 1950/'51. Een en ander is uitvoerig toegelicht in bijlage I.

Kostprijsberekening akkerbouwproducten.

Voor de berekening van de kostprijzen van de voornaamste marktware akkerbouwproducten - rogge, haver en aardappelen - is de methode van standaardkostprijsberekening gevolgd. Volgens deze methode wordt nagegaan de hoeveelheid van de verschillende productiemiddelen welke onder gemiddelde productieomstandigheden technisch noodzakelijk is voor de voortbrenging van een genormaliseerde hoeveelheid product. De relatie tussen de op hun geldswaarde omgerekende genormaliseerde hoeveelheden productiemiddel verminderd met de geldswaarde van eventuele bijproducten en de genormaliseerde opbrengst hoofdproduct in natura is de kostprijs. Voor de vaststelling van de technisch noodzakelijke hoeveelheid productiemiddelen werd waar dit mogelijk en noodzakelijk was gebruik gemaakt van boekhoud- en arbeidsnotitiegegevens. Een uitvoerige toelichting op deze berekeningen wordt gegeven in bijlage II.

Kostprijsberekening eieren en varkensvlees.

Voor de berekening van de kostprijzen van deze producten is eveneens de methode van standaardkostprijsberekening gevolgd. De gegevens hiervoor zijn ontleend aan de reeds eerder verschenen rapporten 133 en 146. De cijfers voor deze bedrijfsonderdelen, met een korte toelichting daarop, zijn vervat in bijlage III.

Rentabiliteit per gemiddeld bedrijf.

Voor de beoordeling van de kostprijzen van de verschillende producten moet men deze zien in hun verband binnen het gehele bedrijf. Teneinde de onderlinge samenhang van de verschillende kostprijzen duidelijk voor te stellen werden, als sluitstuk op de uitgevoerde kostprijsberekeningen per product, berekeningen samengesteld van de vermoedelijke rentabiliteit voor enkele gemiddelde typen van gemengde zandbedrijven voor het jaar 1950/51. Deze berekeningen zijn toegelicht in bijlage IV.

3. RESULTATEN

1. Bij de beoordeling van de berekende kostprijzen dient men steeds in het oog te houden dat er een onderlinge samenhang bij de voortbrenging van deze producten bestaat. De onderlinge samenhang van de verschillende bedrijfsonderdelen van het gemengde bedrijf maakt het noodzakelijk dat bij de kostprijsberekening per product een aantal kostenverdelingen worden toegepast welke een arbitrair karakter dragen. Deze noodzakelijkheid vloeit voort uit de bedrijfsstructuur en is niet te ondervangen. In dit rapport zijn de noodzakelijke kostenverdelingen zo nauwkeurig mogelijk uitgevoerd, waardoor de absolute hoogte van de kostprijzen zo goed als mogelijk was, benaderd is. Dit neemt echter niet weg dat de in dit rapport berekende kostprijzen steeds als een zo goed mogelijke benadering gezien moeten worden.

Aan de rentabiliteitsberekening, welke het sluitstuk vormt op de kostprijsberekeningen per product, kleeft dit bezwaar niet. In deze berekening vallen de posten welke betrekking hebben op het zgn. interne verkeer tegen elkander weg.

2. In de berekening voor het jaar 1950/'51 werd de 5% loonsverhoging met ingang van 1 September 1950 volledig doorberekend.

3. De resultaten van de kostprijsberekeningen per product en de uitgevoerde rentabiliteitsberekeningen zijn samengevat in de volgende staten.

Staat A. geeft een overzicht van de voor het jaar 1950/'51 berekende kostprijzen van melk.

Staat B. geeft een overzicht van de voor het jaar 1950/'51 berekende kostprijzen van de akkerbouwproducten rogge, haver en aardappelen.

Staat C. geeft een overzicht van de kostprijsberekeningen van eieren en varkensvlees voor het jaar 1950/'51.

Staat D. geeft een overzicht van de vermoedelijke rentabiliteit van enkele typen gemengde bedrijven op zandgrond voor het jaar 1950/'51.

Staat A

Voorcalculatie 1950/51

KOSTPRIJSBEREKENING MELK VOOR GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN

Overzicht van de gedetailleerde kosten en opbrengsten voor de rund-
veehouderij per ha grasland en voedergewassen en de kostprijzen
per 100 kg melk en per 3,5 kg melkvet voor het jaar
November 1950 - November 1951.

	Friesland de Wouden	Oost Overijssel	O.Noord- Brabant (Cons.Oss)	O.Noord- Brabant (Cons. Eindhoven)
1.Arbeidskosten	450,-	446,-	446,-	443,-
2.Voevoeder	207,-	193,-	255,-	271,-
3.Meststoffen	106,-	107,-	108,-	107,-
4.Pacht en weidegeld	82,-	58,-	58,-	59,-
5.Kosten werktuigen	66,-	58,-	61,-	42,-
6.Rente levende inventaris	42,-	41,-	45,-	42,-
7.Ziektebestrijding en dekgelden	18,-	23,-	24,-	18,-
8.Overige kosten	42,-	44,-	53,-	52,-
9.Heffingen op de afgelaverde melk	4,-	4,-	4,-	4,-
Bruto kosten per ha	1017,-	974,-	1054,-	1038,-
<u>Aftrekposten</u>				
10.Omzet en aanwas rundvee	271,-	236,-	242,-	228,-
11.Paardekosten voor nevenbedrijven	7,-	29,-	58,-	59,-
12.Stalmest voor marktbaar gewassen	-	12,-	21,-	25,-
13.Diverse opbrengsten	26,-	14,-	42,-	20,-
Totaal aftrek	304,-	291,-	363,-	332,-
<u>Netto kosten per ha</u>	713,-	683,-	691,-	706,-
14.Melkproductie per ha	4235 kg	3850 kg	4107 kg	4033 kg
15.Aantal melkkoeien per ha	1,10	1,10	1,11	1,09
16.Melkproductie per koe	3850 kg	3500 kg	3700 kg	3700 kg
17.Gemiddeld vetgehalte	3,68 %	3,64 %	3,53 %	3,58 %
18.Melkvetproductie p/ha	164,3 kg	140,1 kg	145 kg	144,4 kg
19.Kostprijs p/100 kg melk	f.16,80	f.17,70	f.16,80	f.17,50
20.Kostprijs p/3,5 kg melkvet	" 15,20	" 17,10	" 16,70	" 17,10

Staat B

Voorcalculatie 1950/'51

KOSTPRIJSBEREKENING AKKERBOUWPRODUCTEN

Overzicht van de kosten en opbrengsten per ha en kostprijzen per 100 kg voor de voornaamste akkerbouwproducten op het gemengde zandbedrijf

	Rogge	Haver	Voeder- aardappelen
1. a. Arbeidsloon	179,-	184,-	492,-
b. Sociale lasten 19,6%	35,-	36,-	96,-
2. Paardkosten	72,-	72,-	88,-
3. Werktuigkosten	54,-	54,-	54,-
4. Kosten loondorsen en loonsproeien	39,-	39,-	26,-
5. Zaaizaad en pootgoed	46,-	38,-	230,-
6. Bemesting a. Stikstof	39,-	39,-	64,-
b. Fosforzuur	21,-	23,-	32,-
c. Kali	12,-	17,-	27,-
d. Diverse kunstmest- stoffen	4,-	4,-	4,-
e. Stalmest	62,-	62,-	62,-
7. Pacht	40,-	60,-	60,-
8. Rente omlopend kapitaal	20,-	20,-	20,-
9. Dekstro	-	-	6,-
10. Diverse kosten	20,-	20,-	20,-
Bruto kosten per ha	643,-	668,-	1281,-
Af: Opbrengst bijproducten	48,-	42,-	-
Netto kosten per ha	595,-	626,-	1281,-
Opbrengst hoofdproduct in kg per ha	2700 kg	2800 kg	27000kg ¹⁾
Kostprijs per 100 kg	f. 22,-	f. 22,40	f. 4,75

1) Voederaardappelen veldgewas.

Staat C

Voorcalculatie 1950/'51
KOSTPRIJSBEREKENING CONSUMPTIE-EIEREN

Overzicht van de kosten en opbrengsten per 100 hennen en de kostprijs per 100 consumptie-eieren voor het jaar 1950/'51

Kostensoorten	Kosten in gld per 100 hennen
1.Arbeidskosten: a.Loon	f. 315,-
b.Sociale lasten	" 62,-
2.Voederkosten: a.Aangekocht voer	" 1291,-
b.Aardappelen	" 27,-
3.Aankoop 66ndagskuikens (incl. heffing)	" 88,-
4.Kosten huisvesting, uitloop en materiaal	" 100,-
5.Rente pluimvee	" 23,-
6.Overige kosten	" 47,-
Bruto kosten per 100 hennen	f. 1953,-
7.Verkoop uitgevallen hennen	" 150,-
Netto kosten per 100 hennen	f. 1803,-
8.Eiproductie per 100 hennen	17.500 st.
9.Kostprijs per 100 eieren	f. 10,30

Voorcalculatie 1950/'51
KOSTPRIJSBEREKENING VARKENSVLEES 1)

Overzicht van de kosten van varkensvlees bij het mesten tot resp. 90 en 140 kg, bij aanvulling van de toewijzing met resp. aardappelen en granen.

	Eindgewicht 90 kg		Eindgewicht 140 kg	
	122 kg meel + ondermelk + aard.	117 kg meel + ondermelk + graan	200 kg meel + ondermelk + aard.	200 kg meel + ondermelk + graan
1.Kostprijs big	23,71	23,71	23,71	23,71
2.Voederkosten	72,76	67,66	128,07	122,70
3.Stalling en inventaris	1,60	1,55	2,40	2,28
4.Strooisel	1,85	1,80	3,52	3,35
5.Uitvalrisico + veearts- kosten	3,70	3,60	5,55	5,30
6.Rente	1,05	1,00	2,15	2,05
7.Afleveringskosten en commissieloon	3,65	3,65	5,65	5,65
8.Arbeidsloon	7,88	7,60	11,79	11,23
9.Sociale lasten	1,54	1,49	2,31	2,20
Bruto kosten p/mestvarken	117,74	112,06	185,17	178,49
10.Waarde geproduceerde mest	3,85	3,75	6,95	6,60
Netto kosten p/mestvarken	113,89	108,31	178,22	171,89
11.Koud geslacht gewicht in kg	68,5 kg	68,5 kg	111,3 kg	111,3 kg
12.Kostprijs per kg koud geslacht gewicht	f. 1,66	f. 1,58	f. 1,60	f. 1,54

1) Berekening voor eigen biggenopfok en tevens op basis van een pachtbedrijf. Op "eigenaarsbasis" wordt de kostprijs 3 ct per kg hoger.

Voorcalculatie 1950/'51

RENTABILITEITSOVERZICHT GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN
Bedrijfs grootte: 9 ha cultuurgrond

	Friesland de Wouden	Oost- Overijssel	O. Noord- Brabant
Grondgebruik in ha			
a. Marktbaar gewassen	0,90 ha	2,55 ha	4,20 ha
b. Voederbieten	0,15 "	0,25 "	0,30 "
c. Grasland	7,95 "	6,20 "	4,50 "
Totaal cultuurgrond	9,00 "	9,00 "	9,00 "
d. Nagewassen	0,30 "	1,20 "	1,65 "
Veestapel per bedrijf			
a. Melkkoeien	9	7,5	5,9
b. Zeugen	1	2	2
c. Afgeleverde mestvarkens	15	30	30
d. Leghennen	-	125	100
Verkoopprijzen van de voornaamste producten			
a. Melk per 100 kg met 3,5% vet	f. 18,-	f. 18,-	f. 18,-
b. Varkensvlees per kg geslacht gewicht	" 1,90	" 1,90	" 1,90
c. Eieren per 100 stuks	" 13,-	" 13,-	" 13,-
Rentabiliteit per gemiddeld bedrijf			
a. Opbrengsten per ha cultuurgrond	f. 1232,-	f. 1625,-	f. 1513,-
b. Kosten per ha cultuurgrond	" 1083,-	" 1466,-	" 1387,-
c. Netto overschot per ha cultuurgrond	" 149,-	" 159,-	" 126,-
d. Arbeidskosten per ha cultuurgrond	" 468,-	" 535,-	" 491,-
e. Arbeidsinkomen per ha cultuurgrond	" 617,-	" 694,-	" 617,-
f. Arbeidsinkomen per bedrijf	" 5553,-	" 6246,-	" 5553,-
g. Aantal arbeidsuren per bedrijf	4104 m.u.	4693 m.u.	4392 m.u.
h. Inkomen per arbeidsuur	f. 1,35	f. 1,33	f. 1,26
Inkomen voor de boer bij 3000 eigen arbeids- uren			
a. Netto overschot per ha cultuurgrond	f. 149,-	f. 159,-	f. 126,-
b. Netto overschot per bedrijf	" 1341,-	" 1431,-	" 1134,-
c. Arbeidsbeloning voor 3000 arbeidsuren	" 3075,-	" 3075,-	" 3000,-
d. Inkomen voor de boer	" 4416,-	" 4506,-	" 4134,-
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per ha van:			
a. Melk f. 1,- per 100 kg met 3,5% vet	f. 41,-	f. 29,-	f. 23,-
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg geslacht gewicht	" 11,-	" 28,-	" 30,-
c. Eieren f. 1,- per 100 stuks	-	" 24,-	" 19,-
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per bedrijf van:			
a. Melk f. 1,- per 100 kg met 3,5% vet	f. 369,-	f. 261,-	f. 207,-
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg geslacht gewicht	" 99,-	" 252,-	" 270,-
c. Eieren f. 1,- per 100 stuks	-	" 216,-	" 171,-

Tabel 3

NACALCULATIE 1949/'50
Gemengde zandbedrijven

Overzicht van de gedetailleerde kosten en opbrengsten per ha grasland en voedergewassen en de kostprijzen per 100 kg melk en per 3,5 kg melkvet. Boekjaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950.

	Friesland de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons.Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
Aantal ha grasland + voedergewassen	8,01 ha	7,3 ha	6,0 ha	6,0 ha
1 Arbeidskosten	404,-	400,-	397,-	396,-
2 Veevoeder	216,-	208,-	273,-	290,-
3 Meststoffen	102,-	103,-	104,-	103,-
4 Pacht en weidegeld	82,-	58,-	58,-	59,-
5 Kosten werktuigen	60,-	53,-	55,-	38,-
6 Rente levende inventaris	38,-	37,-	41,-	38,-
7 Ziektebestrijding en dek- gelden	18,-	23,-	24,-	18,-
8 Overige kosten	42,-	44,-	53,-	52,-
Bruto kosten per ha	962,-	926,-	1005,-	994,-
<u>Aftrekposten</u>				
9 Omzet en aanwas rundvee	234,-	201,-	204,-	196,-
10 Paardekosten voor neven- bedrijven	7,-	29,-	58,-	59,-
11 Stalmest voor marktbaar gewassen	-,-	12,-	21,-	25,-
12 Diverse opbrengsten	21,-	3,-	28,-	12,-
Totaal aftrek	262,-	245,-	311,-	292,-
Netto kosten per ha	700,-	681,-	694,-	702,-
13 Melkproductie per ha	4280 kg	3773 kg	3995 kg	3938 kg
14 Aantal melkkoeien per ha	1,07	1,07	1,08	1,06
15 Melkproductie per koe	4000 kg	3526 kg	3699 kg	3715 kg
16 Gemiddeld vetgehalte	3,88 %	3,64 %	3,53 %	3,58 %
17 Melkproductie per ha	166,1kg	137,3kg	141,0kg	140,9kg
18 Kostprijs per 100 kg melk	f.16,40	f.18,-	f.17,40	f.17,80
19 Kostprijs per 3,5 kg melkvet	" 14,70	" 17,40	" 17,20	" 17,40

Tabel 2

	Fries- land de Wouden	Cost- Over- ijssel	C.Noord- Brabant Cons.Oss	O.Noord- Brabant, Cons. Eindhoven
Grondgebruik in ha				
a. Marktbaar gewassen				
1 Rogge	0,30 ha	1,25 ha	1,70 ha	1,90 ha
2 haver	0,30 "	0,70 "	1,10 "	1,60 "
3 Aardappelen	0,30 "	0,75 "	0,75 "	0,50 "
4 Overige gewassen	-	0,05 "	1,05 "	0,75 "
sub totaal	0,90 "	2,75 "	4,60 "	4,75 "
b. Voedergewassen				
5 Voederbieten	0,15 "	0,25 "	0,35 "	0,35 "
6 Grasland	7,75 "	6,60 "	4,95 "	5,10 "
sub totaal	7,90 "	6,85 "	5,30 "	5,45 "
Totaal cultuurgrond	8,80 "	9,60 "	9,90 "	10,20 "
c. Nagewassen				
7 Stoppelknollen	0,30 "	1,15 "	1,15 "	1,50 "
8 Spurrie, snijrogge enz.	-	0,15 "	0,80 "	0,20 "
sub totaal	0,30 "	1,30 "	1,95 "	1,70 "
Oppervlakte grasland + voeder- gewassen (nagewassen voor 1/3 meegerekend)	8,00 "	7,30 "	6,00 "	6,00 "
Rundveebezetting per ha grasland + voedergewassen				
a. Melkkoeien	1,07	1,07	1,08	1,06
b. Pinken	0,37	0,37	0,51	0,42
c. Kalveren	0,41	0,48	0,41	0,40
Samenstelling bouwplan in %				
a. Granen	57%	65%	65%	77%
b. Aardappelen	29%	25%	16%	10%
c. Bieten	14%	8%	8%	7%
d. Overige gewassen	-	2%	11%	6%
Totaal bouwland	100%	100%	100%	100%

In tabel 3 en 4 wordt een overzicht gegeven van de gedetailleerde kosten en opbrengsten per ha grasland en voedergewassen en de kostprijzen van melk over de jaren 1949/50 en 1948/49.

Bijlage I

TOELICHTING OP DE BEREKENDE KOSTPRIJS VAN MELK OVER HET BOEKJAAR
1 MEI 1949 - 1 MEI 1950 (NACALCULATIE) EN DE BEREKENING VAN DE
VERMOEDELIJKE KOSTPRIJS VAN MELK VOOR HET JAAR 1950/'51
(VOORCALCULATIE).

Inleiding.

De berekening voor het jaar 1949/'50 is uitgevoerd voor 5 groepen gemengde zandbedrijven. In onderstaande tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de ligging, het aantal bedrijven per groep, de grootteklassen, de gemiddelde bedrijfs grootte en het percentage bouwland van de bij het onderzoek betrokken bedrijven.

Tabel 1

	Aantal bedrijven	Grootte- klasse	Gemidd. bedrijfs- grootte	Procent- age bouwland in % v.d. cultuur- grond
Friesland de Wouden	19	7-10ha	8,8ha	12%
Oost-Overijssel	20	7-13 "	9,6 "	31%
Oost Noord-Brabant (Cons. Oss)	20	7-14 "	9,9 "	50%
Oost Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	20	7-10 "	8,7 "	50%
Oost Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	20	10-15 "	11,7 "	50%

De keuze van de bedrijven in elk van de betrokken gebieden geschiedde in overleg met de Rijkslandbouwoconsulent in het betreffende gebied. Als richtlijn voor de keuze is gesteld dat de groep bedrijven in het algemeen het gebied waarin zij zijn gelegen zo goed mogelijk moesten vertegenwoordigen.

In het verdere gedeelte van dit rapport zijn de beide groepen van bedrijven in het Consulentenschap Eindhoven samengevoegd.

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van het grondgebruik en de veestapel op de verschillende groepen bedrijven.

Tabel 4

NACALCULATIE 1948/1949
Gemengde zandbedrijven

Overzicht van de gedetailleerde kosten en opbrengsten per ha grasland en voedergewassen en de kostprijzen per 100 kg melk en per 3,5 kg melkvet. Boekjaar 1 Mei 1948 - 1 Mei 1949.

	Friesland de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons.Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
Aantal ha grasland + voedergewassen	7,2 ha	6,2 ha	5,9 ha	6,0 ha
1 Arbeidskosten	372,-	386,-	377,-	361,-
2 Veevoeder	189,-	235,-	227,-	223,-
3 Meststoffen	96,-	114,-	99,-	99,-
4 Pacht en weidegeld	88,-	55,-	66,-	58,-
5 Kosten werktuigen	55,-	39,-	48,-	36,-
6 Rente levende inventaris	26,-	28,-	28,-	27,-
7 Ziektebestrijding en dek- gelden	18,-	21,-	21,-	20,-
8 Overige kosten	47,-	44,-	44,-	39,-
Bruto kosten per ha	891,-	922,-	910,-	863,-
Aftrekposten				
9 Omzet en aanwas rundvee	179,-	143,-	167,-	150,-
10 Paardekosten voor neven- bedrijven	11,-	35,-	62,-	62,-
11 Stalmest voor marktba- re gewassen	8,-	20,-	23,-	29,-
12 Diverse opbrengsten	33,-	15,-	23,-	19,-
Totaal aftrek	231,-	213,-	275,-	260,-
Netto kosten per ha	660,-	709,-	635,-	603,-
13 Melkproductie per ha	3810 kg	3671 kg	3656 kg	3624 kg
14 Aantal melkkoeien per ha	1,04	1,08	1,00	0,955
15 Melkproductie per koe	3663 kg	3399 kg	3656 kg	3795 kg
16 Gemiddeld vetgehalte	3,83 %	3,59 %	3,47 %	3,55 %
17 Melkvetproductie per ha	145,9 kg	131,8 kg	126,9 kg	128,5 kg
18 Kostprijs per 100 kg melk	f.17,30	f.19,30	f.17,40	f.16,60
19 Kostprijs per 3,5 kg melkvet	" 15,80	" 18,80	" 17,50	" 16,40

1. Arbeidskosten.

In de berekening voor het jaar 1949/'50 werd de aan de hand van de gestelde normen berekende arbeidsbehoefte in manuren, gewaardeerd tegen de voor dit jaar in de C.A.O.'s vastgestelde uurlonen voor vaste arbeiders veeverzorgers. Deze uurlonen werden als volgt berekend.

	Jaarloon vaste arb.- veeverz.	Aantal uren per jaar	Loon per uur
Friesland	f. 2535,-	3240	78,2 ct
Overijssel	" 2509,-	3200	78,4 "
Noord-Brabant	" 2379,-	3150	75,5 "

Over het berekende loonbedrag werden 20% sociale lasten in rekening gebracht, volgens onderstaande specificatie.

1 Ziekteverzekering	2 %
2 Ziekenfondsenbesluit	1,8 %
3 Ongevallenverzekering	1,8 %
4 Invaliditeits- en ouderdomsverzekering	1,3 %
5 Vereveningsheffing	4,5 %
6 Kinderbijslagwet	6,0 %
7 Bedrijfspensioenfonds	2,6 %
Totaal	20 %

De normen welke voor de berekening van de arbeidsbehoefte zijn gebruikt zijn dezelfde als die welke voor de berekening over het boekjaar 1948/'49 zijn gebruikt. In rapport no 132 van het L.E.I. is de vaststelling van deze normen uitvoerig gemotiveerd. Aangezien geen nadere gegevens op dit gebied beschikbaar zijn gekomen is een nadere motivering in dit rapport achterwege gebleven. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde normen per gewas en per diersoort voor de berekening van de kostprijs van melk.

1. Verzorging rundvee (jongvee inbegrepen) : 250 m.u. per koe (Melken, voeren en verdere verzorging)
2. Bemesting en verzorging grasland:
 - a. Friese Wouden : 60 m.u. per ha
 - b. Oost Overijssel : 50 " " " "
 - c. Noord-Brabant : 45 " " " "
3. Ruwvoerwinning grasland :
 - a. hooiwinning : 80 " " " " gehoid
 - b. inkuilen : 75 " " " " gekuild

4. Voederbieten (incl. transport en kuilen)	: 725 m.u. per ha
5. Stoppelknollen(" " " ")	: 160 " " "
6. Spurrie, snijrogge enz. als nagewas	: 80 " " "
7. Werkpaard: a. Friese Wouden	: 100 " " paard
b. O. Overijssel en N.-Brabant	: 170 " " "

Voor de groep bedrijven in O. Noord-Brabant (Cons. Eindhoven) volgt hierna een uitgewerkt voorbeeld van de berekening van de arbeidskosten per ha grasland en voedergewassen.

Arbeidsbehoeftte rundveehouderijsector per gemiddeld bedrijf:

1. Melkkoeien :	6,36 st. x 250 m.u.	=	1590 m.u.
2. Grasland verpleging :	5,10 ha x 45 m.u.	=	230 "
3. Ruwvoederwinning :	1,5 ha gehooïd 1,5 x 80 m.u.	=	120 "
4. Voederbieten :	0,35 ha x 725 m.u.	=	254 "
5. Stoppelknollen :	1,5 ha x 160 m.u.	=	240 "
6. Spurrie enz. :	0,2 ha x 80 m.u.	=	16 "
7. Werkpaard :	1 st. x 170 m.u.	=	170 "
Totaal voor 6 ha grasland + voedergewassen		=	2620 m.u.
Aantal m.u. per ha grasland + voedergewassen		=	437 "
Loonkosten per ha : 437 x 75,5 ct		=	f. 330,-
Sociale lasten 20%		=	" 66,-
Arbeidskosten per ha		=	f. 396,-

In de berekening voor de toekomstige productieperiode werden de arbeidskosten per ha met behulp van wijzigings-coëfficiënten omgerekend op het voor het jaar 1950/'51 geldende loonpeil, waarvan hieronder een opgave volgt.

Loonpeil 1950/'51

	Weekloon	Jaarloon	Aantal uren per jaar	Uurloon 1950/'51
	Vaste arbeider	vaewerzorgcr		
Friesland	f. 53,50	f. 2782,-	3240	85,9 ct
Overijssel	" 53,-	" 2756,-	3200	86,1 ct
Noord-Brabant	" 50,50	" 2626,-	3150	83,4 ct

Bij de berekening van de loonkosten voor het jaar 1950/'51 werd tevens het aantal benodigde werkuren per ha grasland en voedergewassen met 7,5 m.u. verhoogd in verband met de aangenomen stijging van de melkveebezetting met 0,03 melkkoe per ha (zie onder punt 14 t/m 17). In het loonpeil voor het jaar 1950/'51 is de 5% loonsverhoging met ingang van 1 September 1950 verdisconteerd.

Over het nieuwe loonbedrag werden 19,6% sociale lasten onder de kosten opgenomen, volgens onderstaande specificatie.

1. Ziekteverzekering	2 %
2. Ziekenfondsenbesluit	1,8 %
3. Ongevallenverzekering	1,8 %
4. Invaliditeits- en ouderdomsverzekering	1,1 %
5. Vereveningsheffing	4,5 %
6. Kinderbijslagwet	6 %
7. Bedrijfspensioenfonds	2,4 %
Totaal	19,6 %

2. Veevoederkosten.

Deze post heeft betrekking op het veevoeder dat, naast datgene wat beschikbaar is gekomen uit de oppervlakte grasland en voedergewassen, ter beschikking is gesteld aan de rundveestapel en de paarden. Deze kosten zijn volledig aan de bedrijfsboekhouding ontleend. Zij omvatten respectievelijk de kosten van het aangekochte voeder en de gewaardeerde kosten van de marktbaar producten welke aan het vee vervoederd zijn. In onderstaande tabel zijn de veevoederkosten per ha grasland en voedergewassen over het jaar 1949/'50 nader gespecificeerd.

	Fries- land de Wouden	Oost Over- ijssel	O.Noord- Brabant Cons.Oss	O.N. Brabant Cons. Eindhoven
1 <u>Krachtvoeder</u>				
a Aangekocht	91,-	80,-	77,-	64,-
b Rogge uit eigen bedrijf	1,-	18,-	38,-	40,-
c Haver " " "	9,-	33,-	56,-	75,-
d Diversen	3,-	2,-	6,-	12,-
2 <u>Ruwvoer en stro</u>				
e Aangekocht	20,-	1,-	5,-	3,-
f Aardappelen uit eigen bedrijf	26,-	6,-	18,-	20,-
g Graanstro " " " "	3,-	10,-	18,-	26,-
h Diversen	-	-	7,-	3,-
3 <u>Melkproducten</u>				
i Vervoederde volle melk	35,-	34,-	35,-	33,-
j Onder-,karnemelk en wei	28,-	24,-	13,-	14,-
Totaal voederkosten per ha	216,-	208,-	273,-	290,-

De marktware akkerbouwproducten afkomstig van het eigen bedrijf zijn gewaardeerd tegen de volgende prijzen:

Rogge f. 22,- per 100 kg
 Haver " 23,- " " "
 Aardappelen " 4,50 " " "
 Graanstro " 12,- " 1000 kg

Van de hoeveelheden en de waardering van de vervoederde volle melk kan het volgende overzicht gegeven worden.

	Kosten p. ha grasl. + voeder- gewassen	Vervoeder- de hoeveel- heid in kg per ha	Waardering per 100 kg
Friesland de Wouden	f. 35,-	164 kg	f. 21,30
Oost Overijssel	" 34,-	166 "	" 20,50
Oost Noord-Brabant (Cons. Oss)	" 35,-	184 "	" 19,00
Oost Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	" 33,-	173 "	" 19,10

Bij de berekeningen voor het jaar 1950/'51 is rekening gehouden met de volgende wijzigingen t.o.v. het basisjaar 1949/'50.

a. Verlaging krachtvoedertoe wijzing.

De krachtvoedertoe wijzing zal voor bedrijven in de grootte-klasse van 5-12 ha verlaagd worden van 175 kg tot 150 kg melkkoe. Bovendien vervalt de toewijzing voor jongvee beneden 1 jaar welke 35 kg per dier bedroeg geheel. In feite betekent dit dus een verlaging van de toewijzing met ongeveer 20% ten opzichte van 1949/'50. De hoeveelheids-coëfficiënt is derhalve 0,80.

b. Prijsstijging krachtvoeder.

In verband met een verhoging van de groothandels prijzen van de voornaamste grondstoffen zal het krachtvoeder een aanmerkelijke prijsstijging ondergaan. De prijswijzigingscoëfficiënt voor het jaar 1950/'51 t.o.v. het jaar 1949/'50 is berekend uit het verloop van de theoretische verbruikers-prijs per 100 kg eiwitrijk rundveemeel.

Deze berekening is als volgt uitgevoerd.
Theoretische prijs eiwitrijk rundveemeel.

Samenstelling	Oude prijs per 100 kg	Nieuwe prijs per 100 kg	Oude kosten	Nieuwe kosten
30 kg lijnmeel	f. 23,75	f. 27,50	f. 7,13	f. 8,25
17,5 " sojaschroot	" 24,50	" 29,50	" 4,29	" 5,16
20 " cocosmeel	" 23,-	" 25,50	" 4,60	" 5,10
12 " koolzaadkoekmeel	" 17,-	" 21,-	" 2,04	" 2,52
18 " roggemeel	" 20,75	" 20,95	" 3,74	" 3,77
2,5 " mineralen	" 8,45	" 11,-	" 0,21	" 0,28
100 kg			f. 22,01	f. 25,08
Waarde uitschoning 2%			" 0,20	" 0,20
Prijs van 98 kg			f. 21,81	f. 24,88
Prijs van 100 kg			" 22,26	" 25,39
Bijkomende kosten; vracht			" 0,50	" 0,50
Maalkosten 97,5% van f. 0,60			" 0,59	" 0,59
Mengkosten			" 0,75	" 0,75
Labels, touw, loodjes			" 0,03	" 0,03
			f. 24,13	f. 27,26
Verenigingsbemoeiing 10%			" 2,37	" 2,74
Verbruikersprijs			f. 26,50	f. 30,-

De prijswijzigingscoëfficiënt is dus $30 : 26,5 = 1,13$.

c. Stijging melkveebezetting per ha.

Bij de raming van de opbrengsten werd rekening gehouden met een geringe stijging van de melkveebezetting voor het jaar 1950/'51 t.o.v. het jaar 1949/'50 nl. met 0,03 melkkoe per ha. Bij de bepaling van de krachtvoederkosten voor het jaar 1950/'51 moet hiermede rekening gehouden worden.

De wijzigingscoëfficiënt voor de kosten krachtvoeder bedraagt dus; $0,80 \times 1,13 \times 1,03 = 0,93$.

d. Officiële prijzen voedergranen.

In de nacalculatie over het boekjaar 1949/'50 werden de vervoederde granen afkomstig van het eigen bedrijf gewaardeerd tegen de gemiddelde marktprijs in dat jaar.

In de voorcalculatie voor het jaar 1950/'51 werden de officiële prijzen, tegen welke deze voedermiddelen door het A.V.A. worden afgegeven, aangehouden. Deze bedragen respectievelijk voor rogge en haver f. 20,95 en f. 19,45.

In deze prijzen is begrepen een gemiddelde bewaarvergoeding.

e. Prijsverlaging volle melk.

In de berekening voor het jaar 1950/'51 werd de ver-
voederde volle melk gewaardeerd tegen de vastgestelde
gemiddelde garantieprijs van 18 ct per kg melk met 3,5%
vet.

Voor de vervoederde volle melk werd het gemiddelde vet-
gehalte aangehouden uit het boekjaar 1949/'50.

De kosten van de vervoederde volle melk voor het jaar
1950/'51 worden als volgt berekend.

	Gemid- deld vetge- halte	Prijs p. 100 kg melk	Ver- voeder- de kg per ha	Kosten per ha
Friesland de Wouden	3,88 %	f. 20,-	164kg	f. 33,-
Oost Overijssel	3,64 %	" 18,70	166 "	" 31,-
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	3,53 %	" 18,20	184 "	" 33,-
O.Noord-Brabant (Cons.Eindhoven)	3,58 %	" 18,40	173 "	" 32,-

De kosten van de overige voedermiddelen zijn ongewijzigd
uit de berekening voor het jaar 1949/'50 (necalculatie)
overgenomen in de voorcalculatie voor het jaar 1950/'51.
De voor het jaar 1950/'51 berekende voederkosten zijn
hieronder samengevat.

	Fries- land de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhov.
1 Krachtvoeder				
a.Aangekocht	85,-	74,-	72,-	60,-
b.Rogge uit eigen bedrijf	1,-	17,-	36,-	38,-
c.Haver " " "	8,-	28,-	47,-	63,-
d.Diversen	3,-	2,-	6,-	12,-
2 Ruwvoer en stro				
e.Aangekocht	20,-	1,-	5,-	3,-
f.Aardappelen uit eigen bedrijf	26,-	6,-	18,-	20,-
g.Graanstro " " "	3,-	10,-	18,-	26,-
h.Diversen	-	-	7,-	3,-
3 Melkproducten				
i.Volle melk	33,-	31,-	33,-	32,-
j.Onder- karnemelk en wei	28,-	24,-	13,-	14,-
Totaal voederkosten per ha	207,-	193,-	255,-	271,-

3. Meststoffen.

Volgens de bedrijfsboekhoudingen over het jaar 1949/50 werd de volgende bemesting in de vorm van kunstmest respectievelijk per ha grasland en bouwland aangewend. In deze tabel zijn tevens aangegeven de betaalde prijzen per kg zuivere meststof.

	Friesland de Wouden	Oost Overijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
<u>Grasland</u>				
Stikstofmeststoffen	60 kg	55 kg	63 kg	55 kg
Fosforzuurmeststoffen	53 "	70 "	64 "	71 "
Kalimeststoffen	51 "	43 "	46 "	38 "
<u>Bouwland</u>				
Stikstofmeststoffen	51 "	71 "	60 "	59 "
Fosforzuurmeststoffen	64 "	75 "	60 "	58 "
Kalimeststoffen	93 "	73 "	73 "	68 "
<u>Prijs per kg zuiver</u>				
Stikstof (N)	f. 0,82	f. 0,80	f. 0,80	f. 0,80
Fosforzuur (P_2O_5)	" 0,53	" 0,515	" 0,44	" 0,48
Kali (K_2O)	" 0,37	" 0,345	" 0,33	" 0,335
<u>Kosten diverse kunstmeststoffen</u> (kalk, koper, enz.) in gld per ha				
Grasland	f. 1,-	f. 1,-	f. 1,-	f. 2,-
Bouwland	" 13,-	" 5,-	" 5,-	" 3,-

De in de kostprijsberekening van melk opgenomen kosten van kunstmeststoffen hebben betrekking op de bemesting van grasland en de op het bouwland verbouwde voedergewassen (voederbieten en nagewassen).

De kosten van de op het grasland aangewende kunstmeststoffen zijn direct aan de boekhouding ontleend.

De kosten welke ten laste van de verbouwde voedergewassen komen zijn op de volgende wijze berekend:

a. Stikstofmeststof.

Aan de hand van onderstaande bemestingsnormen:

Voederbieten	100 kg zuivere N per ha
Stoppelknollen	30 " " " "
Spurrie enz.	10 " " " "

b. Fosforzuur- en kalimeststoffen.

De werkelijk op het bouwland uitgestrooide fosfaat- en kalimeststoffen zijn aan de hand van onttrekkingsnormen per gewas verdeeld over de op het bouwland verbouwde gewassen. Voor de verdeling van de uitgestrooide meststoffen zijn de volgende onttrekkingsnormen als verdelingssleutel gebruikt.

	Onttrekkingsnormen	
	P ₂ O ₅	K ₂ O
1 Rogge	100	100
2 Haver	110	140
3 Aardappelen	150	230
4 Diverse producten	100	100
5 Voederbieten	200	350
6 Stoppelknollen	100	130
7 Spurrie, snijrogge enz.	100	100

De aan de voedergewassen toegerekende kosten zijn opgenomen in de kostprijsberekening van melk.

- c. De kosten van kalk- en koperbemesting werden naar oppervlakte over de verbouwde bouwlandgewassen verdeeld. Hierbij werden de nagewassen voor 1/3 van de werkelijke oppervlakte in de verdeling betrokken. De op deze wijze aan de voedergewassen toegerekende kosten zijn in de kostprijsberekening van melk opgenomen.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de berekende kosten per ha grasland en voedergewassen.

	Fries- land de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
1 Stikstofmeststoffen	f. 50,-	f. 46,-	f. 52,-	f. 47,-
2 Fosforzuurmeststoffen	" 30,-	" 38,-	" 31,-	" 36,-
3 Kalimeststoffen	" 19,-	" 18,-	" 19,-	" 18,-
4 Diverse meststoffen (kalk, koper)	" 1,-	" 1,-	" 2,-	" 2,-
Totaal per ha	f. 100,-	f. 103,-	f. 104,-	f. 103,-

In de berekening voor het jaar 1950/51 werden bovengenoemde kosten omgerekend op het voor 1950/51 verwachte prijspeil. Hierbij werd rekening gehouden met een prijsstijging voor stikstofmeststoffen van gemiddeld 7% en voor fosforzuurmeststoffen van gemiddeld 5%. Deze percentages geven weer de gemiddelde stijging van de groothandelsprijzen voor deze meststoffen.

De kosten van de kalibemesting zijn met 5% verlaagd, aangezien de groothandelsprijzen voor deze meststoffen een gemiddelde daling van 5% vertonen.

De voor het jaar 1950/'51 berekende kunstmestkosten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

	Friesland de Wouden	Oost Overijssel	O.Noord- Brabant Cons. Oss	O.Noord- Brabant Cons. Eindhoven
1. Stikstofmeststoffen	f. 53,-	f. 49,-	f. 56,-	f. 50,-
2. Fosforzuurmeststoffen	" 32,-	" 40,-	" 32,-	" 38,-
3. Kalimeststoffen	" 18,-	" 17,-	" 18,-	" 17,-
4. Diverse meststoffen	" 1,-	" 1,-	" 2,-	" 2,-
Totaal per ha	f. 104,-	f. 107,-	f. 108,-	f. 107,-

4. Pacht en weidegeld.

Deze post heeft betrekking, voorzover het pachtbedrijven betreft, op de werkelijk betaalde pachtsom na aftrek van de huurwaarde van de woning. Voor eigenaarsbedrijven werd een pachtwaarde in de berekening opgenomen welke door de Rijkslandbouwvoorlichtingsdienst, als geldend voor overeenkomstige bedrijven werd opgegeven. Aangezien de kosten van huisvesting van varkens en kippen als regel in de pachtsom zijn begrepen werd de gemiddelde pachtsom per bedrijf verlaagd met de volgende normbedragen per gemiddeld aanwezig dier per jaar.

kippen f. 50,- per 100 hennen per jaar
zeugen " 10,- per zeug per jaar
mestvarkens " 2,50 per varken per jaar.

Hierbij zij opgemerkt dat deze bedragen niet berekend zijn op basis van de vervangingswaarde van de benodigde hokruimte maar het normale aandeel vormen dat deze dieren hebben in de totale thans gangbare pachtsom per gemiddeld bedrijf.

Hieronder volgt een overzicht van de verdeling van de pachtsom per ha cultuurgrond.

	Bruto- pacht per ha cult. grond	Aftrek voor var- kens en kippen	Netto- pacht per ha cult. grond
Friesland de Wouden	f. 76,-	f. 4,-	f. 72,-
Oost Overijssel	" 65,-	" 9,-	" 56,-
O.N.-Brabant (Cons. Oss)	" 62,-	" 9,-	" 53,-
O.N.-Brabant (Cons. Eindhoven)	" 62,-	" 7,-	" 55,-

Bij de verdeling van de resterende netto-pachtsom werd van het aan de met nagewassen betaalde oppervlakte bouwland toegerekende pachtbedrag $\frac{1}{3}$ aan het nagewas toegewezen en $\frac{2}{3}$ aan het daar aan voorafgaande hoofdgewas.

Aangezien de oppervlakte nagewassen ook voor $\frac{1}{3}$ van de werkelijke oppervlakte is meegeteld in de oppervlakte grasland en voedergewassen, is het ingecalculeerde pachtbedrag per ha grasland en voedergewassen gelijk aan de gemiddelde netto-pachtsom per ha cultuurgrond.

Naast de normale pachtsom is ook het betaalde weidegeld in deze post begrepen voor de volgende bedragen.

Friese Wouden	f. 10,- per ha
Oost Overijssel	" 2,- " "
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	" 5,- " "
O.Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	" 4,- " "

In de berekening voor het jaar 1950/'51 werden deze kosten ongewijzigd overgenomen.

5. Kosten werktuigen.

Deze post omvat de kosten van afschrijving, rente, onderhoud van werktuigen en aanschaffingskosten van gereedschappen.

De afschrijving en rente werden berekend op basis van de vervangingswaarde van de werktuigen.

Op de werktuigen werd 5% afgeschreven, met uitzondering van de elektrische weide-afrastering waarvoor als afschrijvingspercentage 20% werd aangehouden.

De rentekosten werden berekend op basis van 4% over 60% van vervangingswaarde.

De totale kosten per gemiddeld bedrijf werden, na aftrek van een normbedrag per leghen en per varken naar oppervlakte verdeeld.

Voor kippen en varkens werden de volgende normbedragen in mindering gebracht:

kippen	: f. 50,- per 100 hennen per jaar
zeugen	: " 3,- per zeug per jaar
mestvarkens:	" 2,- per varken per jaar

Deze normen zijn ontleend aan de kostprijsberekeningen voor eieren en varkensvloes.

Voor de berekening voor het jaar 1950/'51 zijn de kosten werktuigen uit het boekjaar 1949/'50 met 10% verhoogd.

Volgens de statistiek van de prijzen van landbouwwerktuigen, welke wordt verricht door het L.E.I. vertonen de werktuigen in gebruik op weidebedrijven en gemengde zandbedrijven thans een prijsstijging t.o.v. het jaar 1949/'50 met gemiddeld 5%, terwijl in de naaste toekomst nog een verdere stijging zal plaatsvinden. In verband hiermede werd in de berekening voor het jaar 1950/'51 rekening gehouden met een stijging van de afschrijvings- en rentekosten van werktuigen met 10%. Aangezien ook de loven met 10% verhoogd zijn sinds 1 Januari 1950 is aangenomen, dat de onderhoudskosten van werktuigen eenzelfde stijging zullen vertonen.

6. Rente levende inventaris.

In de nacalculatie over het jaar 1949/'50 werd 4% rente over de gemiddelde waarde van de veestapel onder de kosten opgenomen. De gemiddelde waarde van de rundveestapel werd berekend aan de hand van de volgende normen per dier.

	Kwaliteitsklassen		
	I	II	III
Melkkoaien	f. 700,-	f. 650,-	f. 600,-
Jongvee 2 jr en ouder	" 575,-	" 525,-	" 475,-
Jongvee 1 - 2 jr	" 425,-	" 400,-	" 375,-
Kalveren	" 130,-	" 115,-	" 100,-
Stieren en mestvee	verkoopwaarde.		

Elk bedrijf werd op grond van de gemiddelde kwaliteit van de bedrijfsveestapel ingedeeld in één van bovengenoemde kwaliteitsklassen.

In de berekening voor het jaar 1949/'50 is de gemiddelde waarde van de veestapel, in verband met de stijging van de gebruiksveeprijzen, 10% hoger aangehouden. (Zie verder onder punt 10 Omzet en aanwas rundvee).

In verband hiermede zijn de ingecalculeerde bedragen voor rente levende inventaris met 10% verhoogd ten opzichte van het jaar 1949/'50.

7. Ziektebestrijding en dekelden.

Deze kosten zijn voor de nacalculatie over het boekjaar 1949/'50 direct aan de boekhoudingen ontleend.

Volgens inlichtingen ingewonnen bij de Maatschappij voor Diergeneeskunde zullen de tarieven voor het jaar 1950/'51 in het algemeen gelijk zijn aan die over het jaar 1949/'50. Ook voor de betaalde dekelden is geen wijziging te verwachten. In verband hiermede zijn de kosten over het jaar 1949/'50 ongewijzigd overgenomen in de berekening voor het jaar 1950/'51.

8. Overige kosten.

In deze post zijn de volgende kostenbestanddelen samengevat.

	Fries-land de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
1 Zaaizaad voedergewassen	f. 3,-	f. 11,-	f. 19,-	f. 15,-
2 Betaalde kosten paarden	" 12,-	" 13,-	" 15,-	" 19,-
3 Onderhoud gebouwen voor rekening pachter	" 12,-	" 5,-	" 4,-	" 3,-
4 Diverse kosten	" 15,-	" 15,-	" 15,-	" 15,-
Totaal per ha	f. 42,-	f. 44,-	f. 53,-	f. 52,-

Het bedrag voor diverse kosten is een geschat bedrag voor verschillende kostenbestanddelen welke niet afzonderlijk uit de boekhoudingen konden worden afgesplitst.

In de berekening voor het jaar 1950/'51 werd de post overige kosten ongewijzigd overgenomen uit de nacalculatie over het jaar 1949/'50.

9. Heffingen op de afgeleverde melk.

Voor de subsidiëring van de melkcontrôle en gezondheidsdiensten en voor de Stichting voor den Landbouw wordt gezamenlijk op de opbrengst van de melk een heffing ingehouden van 11,5 ct per 100 kg melk. Aangezien deze heffingen het karakter dragen van een indirecte betaling voor diensten welke aan het bedrijf in het algemeen verleend worden, werden deze kosten in de voorcalculatie opgenomen. In de nacalculaties zijn zij buiten beschouwing gebleven en zijn verdisconteerd in de opbrengstprijis van de melk. Voor de berekening werd aangenomen dat 10% van de totale productie op het bedrijf achterblijft voor de opfok van kalveren en privéverbruik.

10. Omzet en aanwas rundvee.

Deze aftrekpost, welke betrekking heeft op de winst op de vee-stapel ontstaan door omzet (verkoopen en aankopen) en aanwas, is direct aan de boekhoudingen over het jaar 1949/'50 ontleend. De verdere analyse van deze post is als volgt.

	Friesland de Wouden	Oost Overijssel	O.Noord- Brabant Cons.Oss	O.Noord- Brabant Cons. Eindhoven
a. Verkoop rundvee	f. 193,-	f. 215,-	f. 259,-	f. 178,-
b. Aankoop rundvee	" 39,-	" 58,-	" 88,-	" 62,-
saldo omzet a-b	" 154,-	" 157,-	" 171,-	" 116,-
c. Uitbreiding veestapel	" 94,-	" 63,-	" 79,-	" 91,-
d. Inkrimping veestapel	" 14,-	" 19,-	" 46,-	" 11,-
saldo aanwas c-d	" 80,-	" 44,-	" 33,-	" 80,-
Totaal omzet en aanwas per ha grasland en voedergewassen	f. 234,-	f. 201,-	f. 204,-	f. 196,-

In het najaar van 1949 en het voorjaar van 1950 zijn de prijzen van slachtvee en gebruiksvee aanmerkelijk gestegen. Een ingesteld onderzoek naar de mate van prijsstijging leverde het volgende resultaat op.

Prijsverloop slachtvee van Klasse B, C en D.

	1 Mei '49 1 Nov. '49	1 Nov. '49 1 Mei '50	1 Mei '49 1 Mei '50	1 Jan. '50 1 Sept. '50	1 Mei '50 1 Sept. '50
<u>Gem.prijzen per kg geslacht gewicht</u>					
B kwaliteit	f.1,56	f.1,94	f.1,75	f.2,18	f.2,33
C kwaliteit	" 1,44	" 1,77	" 1,61	" 1,96	" 2,06
D kwaliteit	" 1,28	" 1,49	" 1,39	" 1,59	" 1,63
Gemiddeld	f.1,43	f.1,73	f.1,58	f.1,91	f.2,01
<u>Indexcijfers prijsverloop</u>					
B kwaliteit	89	111	100	125	133
C kwaliteit	89	110	100	122	128
D kwaliteit	92	107	100	114	117
Gemiddeld	91	109	100	121	127

In de eerste kolom zijn de prijzen opgenomen uit de periode 1 Mei 1949 - 1 November 1949, toen er nog sprake was van een vastgestelde prijs. In de tweede kolom zijn vermeld de gemiddelde prijzen over de periode 1 November 1949 - 1 Mei 1950 welke gemiddeld 20% boven de vastgestelde prijs uit de voorgaande periode lagen.

In de derde kolom is uit beide voorgaande prijzen de gemiddelde prijs berekend over het jaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950.

In de vierde kolom is de gemiddelde prijs berekend over de eerste 7 maanden van het jaar 1950. Deze prijs lag gemiddeld 21% boven die over het boekjaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950.

In de vijfde kolom is de gemiddelde prijs aangegeven over de periode 1 Mei 1950 - 1 September 1950. Deze laatste prijs lag gemiddeld 27% boven die over het boekjaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950.

Van het prijsverloop van het gebruiksvet in de provincies Friesland en N.- en Z.-Holland geeft de door het L.E.I. bijgehouden statistiek een beeld.

Voor deze cijfers moet echter enig voorbehoud gemaakt worden. In de statistiek over het jaar 1949/'50 is de indeling in de verschillende klassen niet scherp genoeg gesteld geweest. Inmiddels is de rubricering gewijzigd zodat voor de toekomst een zuiverder beeld gegeven kan worden. Het prijsverloop volgens deze statistiek, weergegeven in indexcijfers was als volgt:

	1 Mei '49 1 Nov. '49	1 Nov. '49 1 Febr. '50	1 Febr. '50 1 Mei '50	1 Mei '50 1 Aug. '50
<u>Friesland</u>				
Drachtige vaarzen	100	109	118	130
Melkkoeien 1 x gekalfd	100	101	101	105
" 2 x "	100	99	106	108
" 3 x "	100	103	111	116
Gemiddeld	100	103	109	115
<u>Noord-Holland</u>				
Drachtige vaarzen	100	112	112	114
Melkkoeien 1 x gekalfd	100	109	105	105
" 2 x "	100	112	113	113
" 3 x "	100	113	114	118
Gemiddeld	100	111	111	113
<u>Zuid-Holland</u>				
Drachtige vaarzen	100	100	103	106
Melkkoeien 1 x gekalfd	100	106	113	121
" 2 x "	100	109	118	124
" 3 x "	100	110	120	129
Gemiddeld	100	106	113	120
Gemiddelde 3 provincies gebruiksvee	100	107	111	116
Prijsverloop slachtvee	100	109	121	141

Vergelijkt men het prijsverloop van slachtvee en gebruiksvee, dan blijkt dat de slachtveeprijzen in veel sterker mate zijn gestegen als de gebruiksveeprijzen.

De prijsontwikkeling voor het jaar 1950/'51 is thans nog onzeker. Voor de voorcalculatie voor het jaar 1950/'51 zal dus een schatting gemaakt moeten worden omtrent het toekomstige prijspeil van vee. Het komt ons voor dat hierbij niet uitgegaan mag worden van de slachtveeprijzen in het tweede kwartaal van 1950, daar de prijzen in deze periode zéér hoog gelegen hebben en vermoedelijk weer zullen dalen wanneer de aanvoer van vee toeneemt.

Het gemiddelde prijspeil over het eerste halfjaar van 1950 is daarom als basis genomen voor de toekomstige prijs van slachtvee. Zoals uit de tabel blijkt lag deze prijs gemiddeld + 20% boven die in het basisjaar 1949/'50.

Voor het gebruiksvee, waarvan de prijsontwikkeling een veel meer geleidelijk verloop heeft werd eveneens de gemiddelde prijs uit het eerste halfjaar van 1950 aangehouden.

Deze ligt gemiddeld + 10% boven die uit het basisjaar 1949/'50. De post omzet en aanwas rundvee is opgebouwd uit vier onderdelen. De verkoop van rundvee heeft op de gemengde zandbedrijven voor het grootste deel betrekking op verkocht slachtvee, voor een kleiner deel op verkocht gebruiksvee. De andere drie elementen - aankoop rundvee, uitbreiding en inkrimping veestapel - hebben betrekking op gebruiksvee.

Hiermede rekening houdend zijn in de voorcalculatie de opbrengsten van verkocht rundvee met 17% verhoogd, terwijl de posten aankoop rundvee, uitbreiding en inkrimping veestapel met 10% werden verhoogd.

De voor het jaar 1950/'51 berekende post omzet en aanwas rundvee is samengevat in onderstaande tabel.

	Fries- land de Wouden	Oost Over- ijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
a. Verkoop rundvee	f.226,-	f.252,-	f.303,-	f.208,-
b. Aankoop rundvee	" 43,-	" 64,-	" 97,-	" 68,-
saldo omzet a - b	f.183,-	f.188,-	f.206,-	f.140,-
c. Uitbreiding veestapel	f.103,-	f. 69,-	f. 87,-	f.100,-
d. Inkrimping veestapel	" 15,-	" 21,-	" 51,-	" 12,-
saldo aanwas c - d	f. 88,-	f. 48,-	f. 36,-	f. 88,-
Totaal omzet en aanwas per ha grasland en voedergewassen	f.271,-	f.236,-	f.242,-	f.228,-

11. Paardekosten voor nevenbedrijven.

In de kosten voor de rundveshouderij zijn de gemaakte kosten voor paarden volledig opgenomen. De werkpaarden verlenen echter ook hun diensten aan de marktbaar sector van het bouwland. Een gedeelte van deze kosten moet dus ten laste van het bouwland betaald met marktbaar gewassen worden gebracht. Dit gedeelte is opgenomen in de post paardekosten voor nevenbedrijven.

Deze aftrekpost is bepaald aan de hand van de volgende normen voor het aantal benodigde paarde-uren per ha voor marktbaar gewassen. Voor een nadere motivering van deze normen kan verwezen worden naar Bijlage II:

Granen	110	paarde-uren per ha
Aardappelen	135	" " " "
Diverse gewassen	120	" " " "

In de berekening werden de paarde-uren gewaardeerd respectievelijk voor de Friese Wouden en de overige gebieden tegen 50 ct en 65 ct per gewerkt uur.

In de voorcalculatie voor het jaar 1950/'51 werden de berekende bedragen over het boekjaar 1949/'50 ongewijzigd overgenomen.

12. Stalmest voor marktbaar gewassen.

Een gedeelte van de stalmestproductie wordt op de gemengde bedrijven voor het bouwland gebruikt.

Uit daartoe verzamelde gegevens blijkt dat de procentuele verdeling van de beschikbare stalmest en gier over bouwland en grasland gemiddeld als volgt is.

	Bouwland	Grasland
Friesland de Wouden	20%	80%
Oost Overijssel	60%	40%
O.Noord-Brabant (Cons. Oos)	80%	20%
O.Noord-Brabant (Cons. Middelven)	85%	15%

Voor de berekening van de waarde van de mestproductie per gemiddeld bedrijf werd uitgegaan van de volgende bemestingswaarde:

melk- en kalfkoeien	f. 30,- per jaar
jongvee en paarden	" 10,- " "
zeugen	" 18,- " "
mestvarkens	" 11,- " "

Van de volgens deze normen berekende waarde van de beschikbare mest werd een met het verbruik overeenstemmend percentage aan het bouwland toegerekend.

Het aan het bouwland toegerekende bedrag werd vervolgens naar oppervlakte verdeeld over de daarop verbouwde gewassen.

Hierbij werden de verbouwde nagewassen voor 1/3 van de werkelijke oppervlakte in de verdeling betrokken.
Van de totale waarde van de door rundvee en paarden geproduceerde mest werd het aan het grasland en voedergewassen toegerekende aandeel in de totale waarde van de mestproductie afgetrokken. Het resterende bedrag geeft aan de waarde van de mest waarmee de productie in de rundveehouderijsector het verbruik in deze sector overtreft.

Dit bedrag werd als aftrekpost opgenomen bij de kostprijsberekening van melk.

Voor de Friese Wouden waar het aandeel van de rundveehouderijsector in de totale waarde van de mestproductie groter is dan de productie in deze sector werd het bedrag van f. 2,- per ha als kosten stalmest opgenomen in de post Meststoffen.

De berekening van de waarde van de mestproductie en de verdeling daarvan over het boekjaar 1949/'50 is samengevat in onderstaande tabel.

	Friese Wouden	Oost Overijssel	O.N.- Brabant Cons. Oss	O.N.- Brabant Cons. Eindhoven
Melkkoeien à f. 30,- per jaar	257,-	234,-	194,-	191,-
Jongvee à f. 10,- " "	62,-	62,-	55,-	49,-
Paarden à f. 10,- " "	10,-	10,-	10,-	10,-
sub totaal rundvee	329,-	306,-	259,-	250,-
Zeugen à f. 18,- per jaar	29,-	45,-	50,-	36,-
Mestvarkens à f. 11,- " "	48,-	76,-	88,-	66,-
Totaal per bedrijf	406,-	427,-	397,-	352,-
Toegerekend aan bouwland	81,-	256,-	318,-	299,-
Toegerekend aan grasland	325,-	171,-	79,-	53,-
Verdeling over bouwland				
a. Marktbaar gewassen	63,-	205,-	261,-	250,-
b. Voederbielen	11,-	19,-	20,-	19,-
c. Nagewassen (1/3)	7,-	32,-	37,-	30,-
Totaal bouwland	81,-	256,-	318,-	299,-
Waarde mestproductie rundvee + paard	f. 329,-	f. 306,-	f. 259,-	f. 250,-
Aftrek: grasland	" 325,-	" 171,-	" 79,-	" 53,-
voederbielen	" 11,-	" 19,-	" 20,-	" 19,-
nagewassen	" 7,-	" 32,-	" 37,-	" 30,-
Vershil	% 14,-	" 84,-	" 123,-	" 148,-
Aftrekpost per ha grasland + voedergewassen	% 2,-	f. 12,-	f. 21,-	f. 25,-
Stalmestkosten per ha bouwland	f. 70,-	f. 75,-	f. 57,-	f. 53,-

In de berekening voor het jaar 1950/'51 worden deze bedragen ongewijzigd overgenomen.

% betekent verlies

375.

13. Diverse opbrengsten.

Deze post is direct aan de boekhouding ontleend en omvat allerlei nevenopbrengsten als verkochte graslandproducten en voedergewassen, ontvangen weidegeld en dekgeld, aanwas jonge paarden en andere kleinere opbrengsten met betrekking tot de rundveehouderijsector.

In de berekening voor het jaar 1950/'51 werden deze nevenopbrengsten ongewijzigd overgenomen uit de nacalculatie over het jaar 1949/'50. Bovendien werd deze post verhoogd met een geschat bedrag van f. 30,- per zeug per jaar als aandeel van de varkenshouderij in de kosten van grasland en voedergewassen. In de nacalculaties is dit voederconsumptie abusievelijk buiten beschouwing gebleven.

14 t/m 17. Melkproductie per ha enz.

De gegevens betreffende de melkproductie, de melkveebezetting en het vetgehalte van de melk zijn in de berekening over het jaar 1949/'50 direct aan de boekhouding ontleend.

In drie gebieden, waarvoor de gegevens uit de boekjaren 1948/'49 en 1949/'50 op grotendeels dezelfde bedrijven betrekking hebben, blijkt het productiepeil in deze jaren vrijwel gelijk te liggen. In Oost Overijssel en het Consulentenschap Oss is de productie per koe iets opgelopen, terwijl in het Consulentenschap Eindhoven een geringe terugslag te constateren valt.

In de Friese Wouden ligt de melkproductie per koe in het boekjaar 1949/'50 aanzienlijk boven die in het jaar 1948/'49. De oorzaak van deze stijging moet echter voor een belangrijk gedeelte gezocht worden in het feit dat thans andere bedrijven in het onderzoek zijn betrokken.

Gedurende het jaar 1948/'49 werd voor dit gebied nog onderscheid gemaakt tussen vrijwel uitsluitend graslandbedrijven en bedrijven met een meer gemengd karakter.

De productie over het jaar 1948/'49 heeft betrekking op de groep gemengde bedrijven. In hetzelfde jaar lag de melkproductie per koe op de andere groep bedrijven 200 kg hoger. Voor het jaar 1949/'50 zijn beide groepen samengevoegd. Afgezien van de oorzaak van de grootte stijging t.o.v. 1948/'49 ligt de productie in de Friese Wouden over het jaar 1949/'50 hoog, indien men deze vergelijkt met de andere weidegebieden in de provincie Friesland.

Kleigebied	4355 kg per koe	4,02% vet
Veengebied	4059 " " "	3,92% "
Zandgebied	4000 " " "	3,88% "

De raming van de melkproductie voor het jaar 1950/'51 valt in drie onderdelen uiteen:

1. de melkproductie per koe
2. de melkveebezetting per ha grasland en voedergewassen
3. het vetgehalte van de melk.

1. De melkproductie per koe.

Betreffende de melkproductie per koe zijn in de verschillende gebieden de volgende gegevens beschikbaar.

Friesland de Wouden:	1939/'40	3714 kg	
	1948/'49	3752 "	1)
	1949/'50	4000 "	
Oost Overijssel:	1948/'49	3399 "	
	1949/'50	3526 "	
O.Noord-Brabant:	1948/'49	3656 "	
(Cons.Oss)	1949/'50	3699 "	
O.Noord-Brabant:	1948/'49	3795 "	
	1949/'50	3715 "	

1) Gemiddelde van twee genoemde groepen.

De beide laatste jaren zijn voor de melkproductie op de gemengde zandbedrijven in het algemeen wel gunstig geweest. Het jaar 1949/'50 was in de voorzomer zelfs zeer gunstig maar daar staat tegenover dat in de nazomer vooral in het Zuiden de bedrijven van een vrij langdurige droogteperiode te lijden hebben gehad. De productie-raning voor het jaar 1950/'51 dient gebaseerd te worden op normale productieomstandigheden. Bovendien dient rekening gehouden te worden met de verminderde krachtvoedergift ten opzichte van het jaar 1949/'50 met 20%. Aan de kostenzijde werd deze verlaging in de berekening verdisconteerd. Ook aan de opbrengstzijde dient dit te geschieden. Daartegenover staat echter dat verwacht mag worden dat de voortgaande veeverbetering een gunstige invloed op de melk-gift per koe in de gemengde zandgebieden zal hebben. Rekening houdend met bovengenoemde factoren zijn de producties voor het jaar 1950/'51, onder normale omstandigheden, als volgt geraamd:

Friesland de Wouden	3850 kg per koe		
Oost Overijssel	3500 "	"	"
O.Noord-Brabant(Cons.Oss)	3700 "	"	"
O.Noord-Brabant			
(Cons.Eindhoven)	3700 "	"	"

2. Melkveebezetting per ha grasland en voedergewassen.

De melkveebezetting blijkt met name in de provincie Noord-Brabant belangrijk gestegen te zijn t.o.v. het jaar 1948/'49. De cijfers van de veetellingen tonen aan dat de uitbreiding van de melkveestapel zich nog geleidelijk voortzet. In verband hiermede werd in de berekening voor het jaar 1950/'51 een stijging van de melkveebezetting aangenomen met 3% ten opzichte van het jaar 1949/'50. Bij de berekening van de arbeidskosten en de kosten krachtvoeder werd met deze stijging van de veebezetting rekening gehouden.

3. Gemiddeld vetgehalte.

Ook het vetgehalte van de melk blijkt over het jaar 1949/'50 gemiddeld 0,05% hoger te liggen in vergelijking met het daaraan voorgaande jaar 1948/'49.

De algemene stijging van het vetgehalte die de laatste jaren heeft plaats gevonden is thans tot stilstand gekomen. Dit blijkt uit het verloop van het gemiddelde vetgehalte van alle aangevoerde melk in Nederland. Gedurende het eerste halfjaar van de jaren 1949 en 1950 bedroeg dit respectievelijk 3,58% en 3,56%, zodat zelfs een geringe teruggang heeft plaats gevonden. Aangezien voor het jaar 1950/'51 geen verdere stijging van het vetgehalte verwacht wordt, zijn in de voorcalculatie 1950/'51 de vetgehalten uit de nacalculatie 1949/'50 ongewijzigd overgenomen.

KOSTPRIJSBEREKENING ROGGE
(Na rogge beteeld met stoppelgewas)

Tabel 5

Omschrijving	m.u.	p.u.
<u>Specificatie arbeidsuren per ha</u>		
1. Grondbewerking	40	50
2. Overige algemene werkzaamheden	40	15
3. Zaaiklaar maken en zaaien	10	10
4. Verplegen	7	3
5. Oogsten: a. Kanten zichten	4	-
b. Maaien met maaimachine met aflegger	14	14
c. Binden en ophokken	33	-
d. Inhalen	34	15
6. Dorsen 7 x 3½ uur	24	-
7. Transport, bewaren en afleveren	5	3
Totaal uren per ha	211	110
	Kosten in gld per ha	
<u>Specificatie kosten per ha</u>		
1. a. Arbeidskosten 211 m.u. à f.0,85	179,-	
b. Sociale lasten 19,6% van het loonbedrag	35,-	
2. Paardekosten 110 p.u. à f.0,65	72,-	
3. Werktuigkosten	54,-	
4. Kosten loondorsen 3,5 uur à f.11,- per uur	39,-	
5. Zaaizaad 90 kg à f.29,- + 90 kg à f.21,95	46,-	
6. Bemesting a. Stikstof 45 kg à f.0,856	39,-	
b. Fosforzuur 41 kg à f.0,515 (omslag)	21,-	
c. Kali 36 kg à f.0,328 (omslag)	12,-	
d. Diverse kunstmeststoffen (omslag)	4,-	
e. Stalmest (omslag)	62,-	
7. Pacht (na 1/3 aftrek voor nagewas)	40,-	
8. Rente omlopend kapitaal	20,-	
9. Diverse kosten	20,-	
Totaal bruto kosten per ha	643,-	
Af: Opbrengst 4000 kg stro à f.12,- per 1000 kg	48,-	
Totaal netto kosten per ha	595,-	
Opbrengst hoofdproduct per ha	2700 kg	
Kostprijs per 100 kg	f.22,00	

KOSTPRIJSBEREKENING HAVER

Tabel 6

Omschrijving	m.u.	p.u.
<u>Specificatie arbeidsuren per ha</u>		
1. Grondbewerking	40	50
2. Overige algemene werkzaamheden	40	15
3. Zaaiklaar maken en zaaien	10	10
4. Verplegen	12	3
5. Oogsten en dorsen: a. Kanten zichten	4	-
b. Maaien met aflegger	14	14
c. Binden en ophokken	33	-
d. Inhalen	34	15
e. Dorsen 7 x $3\frac{1}{2}$ uur	24	-
6. Transport, bewaren en afleveren	5	3
Totaal uren per ha	216	110
Kosten in gld per ha		
<u>Specificatie kosten per ha</u>		
1. a. Arbeidsloon 216 m.u. à f.0,85	184,-	
b. Sociale lasten 19,6% van het loon	36,-	
2. Paardekosten 110 p.u. à f.0,65	72,-	
3. Werktuigkosten	54,-	
4. Kosten loondorsen 3,5 uur à f.11,- per uur	39,-	
5. Zaaizaad 30 kg à f.32,- + 110 kg à f.20,45	38,-	
6. Bemesting a. Stikstof 45 kg à f.0,856	39,-	
b. Fosforzuur 45 kg à f.0,515		
(omslag)	23,-	
c. Kali 51 kg à f.0,328 (omslag)	17,-	
d. Diverse kunstmeststoffen (omslag)	4,-	
e. Stalmest (omslag)	62,-	
7. Pacht	60,-	
8. Rente omlopend kapitaal	20,-	
9. Diverse kosten	20,-	
Totaal bruto kosten per ha	668,-	
Af, Opbrengst stro 3500 kg à f.12,- per 1000 kg	42,-	
Totaal netto kosten per ha	626,-	
Opbrengst hoofdproduct in kg	2800 kg	
Kostprijs per 100 kg	f.22,40	

KOSTPRIJSBEREKENING AARDAPPELEN

Tabel 7

Omschrijving	m.u.	p.u.
<u>Specificatie arbeidstijden.</u>		
1. Grondbewerking	40	50
2. Overige algemene werkzaamheden	40	15
3. Pootklaar maken en poten	55	10
4. Verplegen	100	15
5. Rooien (accoordtarief)	-	-
6. Na-eggen en loof opruimen	10	5
7. Transport, inkuilen	75	40
Totaal per ha (excl. rooien)	320	135
	Kosten in gld per ha	
<u>Specificatie kosten per ha</u>		
1. Arbeidskosten a. Uurloon 320 m.u. à f. 0,85	272,-	
b. Accoordloon; rooien per ha	220,-	
c. Sociale lasten 19,6% van het loonbedrag	96,-	
2. Paardekosten 135 p.u. à f. 0,65	88,-	
3. Werktuigkosten	54,-	
4. Kosten loonsproeien 2 x sproeien à f. 13,-	26,-	
5. Pootgoed 2000 kg ³⁵ / ₄₅ à f. 11,50 per 100 kg	230,-	
6. Bemesting: a. Stikstof 75 kg à f. 0,856	64,-	
b. Fosforzuur 62 à f. 0,515 (omslag)	32,-	
c. Kali 82 kg à f. 0,328 (omslag)	27,-	
d. Diverse kunstmeststoffen (omslag)	4,-	
e. Stalmest (omslag)	62,-	
7. Pacht	60,-	
8. Rente omlopend kapitaal	20,-	
9. Diverse kosten	20,-	
10. Dekstro 500 kg per ha à f. 12,- per 1000 kg	6,-	
Totaal netto kosten per ha	1281,-	
Opbrengst voederaardappelen per ha (veldgewas ¹⁾)	27000 kg	
Kostprijs per 100 kg voederaardappelen	f. 4,75	
Opbrengst consumptie-aardappelen per ha (veldgewas)	22000 kg	
(bij gelijkblijvende kosten per ha)		
Kostprijs per 100 kg cons. aardappelen	f. 5,80	

1) Bij vervoeding van de aardappelen in de veesector werd rekening gehouden met 5% verlies t.o.v. de opbrengst veldgewas.

Bijlage II

TOELICHTING OP DE BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN VAN DE VOORNAAMSTE
AKKERBOUWPRODUCTEN VOOR HET JAAR 1950/'51
(KOSTENLEID Najaar 1950).

Inleiding.

Zoals reeds bij de uiteenzetting over de gevolgde methode van kostprijsberekening is opgemerkt zijn de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten -- rogge, haver en aardappelen -- synthetisch opgebouwd.

Met behulp van technische gegevens ontleend aan de bedrijfsboekhoudingen over de afgelopen jaren en andere algemeen bekende gegevens werd de benodigde hoeveelheid per ha voor de verschillende productiemiddelen vastgesteld. De hoeveelheden van de verschillende productiemiddelen zijn vervolgens op hun geldswaarde omgerekend op basis van het geldende loon- en prijspeil in het najaar van 1950. Tegenover de op deze wijze berekende kosten per ha zijn de opbrengsten gesteld welke onder normale omstandigheden op goed geleide bedrijven verwacht kunnen worden.

In de tabellen 5, 6 en 7 wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van de berekende kostprijzen van de verschillende akkerbouwproducten. In het verdere gedeelte van deze bijlage volgt de toelichting op de uitgevoerde berekeningen.

1. Arbeidskosten.

Aan de hand van bepaalde normen werd de arbeidsbehoefte per ha voor de verschillende gewassen vastgesteld.

Deze normen zijn gesteld op basis van de resultaten van het arbeidsonderzoek op een groot aantal gemengde zandbedrijven over een aantal achtereenvolgende jaren.

De berekende arbeidsbehoefte werd gewaardeerd tegen het gemiddelde uurloon van de vaste arbeider veeverzorger, zoals dat in de Collectieve Arbeidsovereenkomsten voor het jaar 1950/'51 is vastgesteld.

In de berekening werd uitgegaan van het gemiddelde uurloon voor de provincies Friesland, Overijssel en Noord-Brabant nl. $(85,9 + 86,1 + 83,4) : 3 = 85$ ct per uur. Over het berekende loonbedrag per ha gewas werden 19,6% sociale lasten in de kostprijsberekening opgenomen.

Hieronder volgt een motivering van de gestelde normen voor de arbeidsbehoefte per ha gewas.

a. Arbeidsbehoefte grondbewerking.

Uit de arbeidsnotitiegegevens welke beschikbaar zijn werd het volgende overzicht samengesteld.

Gebieden		Aantal waarne- mingen	Aantal ha bouw- land p. gem. bedrijf	m.u. per ha	p.u. per ha
West-Overijssel	1946/'47	7	6,7 ha	39	57
O.Noord-Brabant	1947/'48	26	5,2 "	49	51
West-Overijssel	1947/'48	8	5,8 "	45	65
Oost-Overijssel	1947/'48	8	6,9 "	39	48
Drenthe	1947/'48	13	9,2 "	37	46
Oostelijke Veluwe	1947/'48	10	4,1 "	35	55
O.Noord-Brabant	1948/'49	13	5,1 "	57	59
W.Noord-Brabant	1948/'49	8	14,4 "	55	67
N.Limburg	1948/'49	7	11,5 "	22	28
West-Overijssel	1948/'49	5	6,8 "	45	57
Oost-Overijssel	1948/'49	5	7,9 "	45	52
Drenthe	1948/'49	6	13,7 "	34	52
Gemiddeld				42	53
Veenkoloniën					
(voorcalculatie oogst 1950)				40	50

Ter vergelijking zijn tevens de uren vermeld welke in de voorcalculatie voor oogst 1950 voor de Veenkoloniën werden aangehouden.

Op grond van de beschikbare arbeidsnotitiegegevens werd als norm voor grondbewerking aangehouden 40 m.u. en 50 p.u. per ha.

b. Algemene werkzaamheden.

Uit de arbeidsnotitiegegevens werd het volgende overzicht samengesteld.

Gebieden		Aantal waarne- mingen	Aantal ha bouwland per gem. bedrijf	m.u. per ha	p.u. per ha
West-Overijssel	1946/47	7	6,7 ha	29	12
Oostelijke Veluwe	1947/48	10	4,0 "	30	22
W.N.-Brabant	1947/48	13	13,5 "	50	22
O.Noord-Brabant	1948/49	6	4,8 "	55	18
W.Noord-Brabant	1948/49	6	17,4 "	40	13
N.Limburg	1948/49	5	11,7 "	35	16
Oost-Overijssel	1948/49	5	7,9 "	50	19
Drenthe	1948/49	6	15,1 "	35	17
Gemiddeld				40	17
Veenkoloniën (voorcalculatie oogst 1950)				65	9

Onder algemene werkzaamheden vallen de bemesting met stalmest en kunstmest (excl. stikstofmeststoffen); het drooghouden en andere algemene werkzaamheden.
Het hogere aantal paarde-uren t.o.v. het gemiddelde cijfer uit de Veenkoloniën is wel verantwoord gezien de meerdere bemesting met stalmest op de gemengde zandbedrijven.
Het lagere aantal man-uren hangt waarschijnlijk samen met een lager aantal uren voor het drooghouden van het bouwland.
Als norm werd aangehouden voor algemene werkzaamheden 40 m.u. en 15 p.u. per ha.

- c. Zaaiklaar maken en zaaien resp. poten van rogge, haver en aardappelen.
Van deze werkzaamheden waren de volgende arbeidsnotitiegegevens beschikbaar.

		Aantal	Rogge		Haver		Aardappelen	
			m.u.	p.u.	m.u.	p.u.	m.u.	p.u.
		waar- nemingen						
Drenthe	1947/48	14	8	7	9	7	50	23
Oost Overijssel	1947/48	8	15	9	9	9	90	5
West Overijssel	1947/48	10	10	9	9	9	61	12
O. Veluwe	1947/48	10	10	9	10	10	78	8
O. Nrd-Brabant	1947/48	25	11	8	12	10	73	5
Drenthe	1948/49	7	8	4	8	5	49	18
W. Overijssel	1948/49	5	10	8	11	9	55	11
O. Overijssel	1948/49	4	13	10	10	10	67	3
W. Nrd-Brabant	1948/49	8	13	10	16	16	59	19
O. Nrd-Brabant	1948/49	13	11	8	12	11	60	6
N. Limburg	1948/49	7	12	11	14	13	66	18
Gemiddeld			11	9	11	10	64	12
Veenkoloniën (vooralcalculatie oogst 1950)			7	7	9	9	43	8

Op grond van de beschikbare arbeidsnotitiegegevens werden de volgende normen aangehouden voor zaaien resp. poten:

granen 10 m.u. en 10 p.u. per ha.

aardappelen 55 m.u. en 10 p.u. per ha.

Voor aardappelen werd het gemiddelde uit de arbeidsnotitiegegevens van de gemengde zandgebieden gezien het gemiddelde geldend voor de Veenkoloniën met 9 m.u. verlaagd. Dit is wel gemotiveerd gezien het feit, dat ook enkele groepen met een onverklaarbaar hoog aantal uren in het gemiddelde zijn begrepen.

d. Verplegingswerkzaamheden.

Uit de arbeidsnotitie zijn de volgende gegevens beschikbaar.

		Aantal waar- nemingen	Rogge		Haver		Aardappelen	
			m.u.	p.u.	m.u.	p.u.	m.u.	p.u.
Drenthe	1947/48	14	6	2	7	2	68	27
Oost Overijssel	1947/48	8	5	2	6	4	145	13
West Overijssel	1947/48	10	7	3	8	3	101	22
O.Veluwe	1947/48	10	4	1	7	1	171	14
O.Noord-Brabant	1947/48	25	8	2	21	2	168	9
Drenthe	1948/49	7	8	3	7	3	73	27
W.Overijssel	1948/49	5	10	8	4	2	111	18
O.Overijssel	1948/49	4	6	2	11	5	129	13
W.Noord-Brabant	1948/49	8	7	3	17	4	121	17
O.Noord-Brabant	1948/49	13	10	2	24	3	137	6
N.Limburg	1948/49	7	4	1	18	3	83	10
Gemiddeld			7	3	12	3	119	16
Veenkoloniën (Voorcalculatie 1950)			10	4	20	6	73	32

Het blijkt dat aan de verpleging van granen in het gemengde zandbedrijf gemiddeld minder uren besteed worden dan in de Veenkoloniale bedrijven het geval is. Uit de uren besteed voor aardappelen blijkt dat de verpleging hiervan in het gemengde zandbedrijf minder sterk gemechaniseerd is in vergelijking met het Veenkoloniale bedrijf, waar de aardappelen doorgaans in vierkantsverband gezet worden.

Op grond van de arbeidsnotitiegegevens werden de volgende normen gehanteerd voor de verpleging van de voornaamste akkerbouwgewassen:

Rogge 7 m.u. en 3 p.u. per ha
Haver 12 m.u. en 3 p.u. per ha
Aardappelen 100 m.u. en 15 p.u. per ha

De norm voor verpleging van aardappelen ligt beneden het gemiddelde cijfer uit de praktijk. Aangezien echter in dit gemiddelde enkele groepen met afwijkende hoge arbeidsuren, vermoedelijk samenhangend met een aanwezig arbeidsoverschot, zijn verwerkt, is deze afwijking wel gemotiveerd.

e. Oogsten en rooien.

Voor het oogsten van granen zijn de volgende arbeidsnotitie-gegevens beschikbaar.

		Aantal waarne- mingen	Product	m.u.	p.u.
W.Overijssel	1946/47	8	Rogge	93	34
"	1946/47	6	Haver	115	40
Drenthe	1947/48	14	Rogge	125	40
"	1947/48	14	Haver	132	41
O.Veluwe	1947/48	10	Rogge	134	35
"	1947/48	10	Haver	121	41
O.Cverijssel	1948/49	5	Rogge	124	40
"	1948/49	5	Haver	130	40
O.Noord-Brabant					
(Cons. Oss)	1948/49	6	Rogge	115	26
" " " " "	1948/49	6	Haver	106	28
O.Noord-Brabant					
(Cons. Eindhoven)	1948/49	6	Rogge	91	31
" " " " "	1948/49	6	Haver	78	28
N.Limburg	1948/49	7	Rogge	83	29
" "	1948/49	7	Haver	86	24
Gemiddeld				110	39

In de berekening voor de Veenkoloniën werden voor het oogsten van graan, waarbij het graan gemaaid wordt met een maaimachine met aflegapparaat, de volgende arbeidsuren gesteld.

	m.u.	p.u.
Kanten zichten	3,5	-
Maaien	14	14
Binden	22	-
Ophokken	11	-
Inhalen	34	17
Totaal	84,5	31

Het gemiddeld aantal uren voor het gemengde zandbedrijf ligt vrij aanzienlijk boven dat voor de Veenkoloniën. Dit is aan-
nemelijk gezien het feit dat in het gemengde zandbedrijf in de
practijk nog vrij veel met de hand gezicht wordt. Van het ge-
mengde zandbedrijf zijn uit het jaar 1947/'48 ook nog cijfers
beschikbaar betreffende het inhalen van graan.

	Rogge		Haver	
	m.u.	p.u.	m.u.	p.u.
Oost-Overijssel	32	11	36	17
West-Overijssel	34	16	29	15
O.Veluwe	33	14	30	16
Drenthe	33	13	43	15
Gemiddeld	33	14	34	16

In de kostprijsberekening voor rogge en haver werd het aantal arbeidsuren gebaseerd op de werkmethode, waarbij het graan wordt gemaaid met de maaimachine met aflegapparaat volgens onderstaande specificatie:

	m.u.	p.u.
Kanten zichten	4	-
Maaien	14	14
Binden	22	-
Ophokken	11	-
Inhalen	<u>34</u>	<u>15</u>
	85	29

Voor het rooien van aardappelen werd het gemiddelde accoord-tarief per ha in de kosten opgenomen, vermeerderd met 10 m.u. en 5 p.u. voor loof opruimen en na-eggen.

f. Dorsen.

In de zandstreken wordt overwegend gebruik gemaakt van kleine dorsmachines met een werkelijke capaciteit van + 750 kg ge-dorst product per uur. De totale bezetting van de machine bestaat doorgaans uit 9 man. In de berekening werd het aantal dorsuren per ha voor Rogge en Haver gesteld op $3\frac{1}{2}$ uur.

g. Transport, bewaren en afleveren, inkuilen.

Voor granen werd het aantal benodigde uren voor transport, bewaren en afleveren geschat op 5 m.u. en 3 p.u. per ha. De arbeidsnotitiegegevens waren op dit punt niet voldoende ge-detailleerd om hiervoor een betrouwbaar gemiddelde te leveren. Voor aardappelen geven de arbeidsnotitiegegevens ook geen be-trouwbaar beeld. In de praktijk zijn de werkzaamheden verbonden aan het oogsten en de verdere behandeling van de aardappelen niet voldoende gescheiden. In de berekening voor de Veenkoloniën werd als gemiddeld aan-tal uren voor het afleveren van fabrieksaardappelen aan boord van een schip aangehouden 50 m.u. en 25 p.u. Voor de gemengde zandbedrijven zal met name het aantal benodigde arbeidsuren hoger gesteld moeten worden in verband met de werkzaamheden verbonden aan het inkuilen en de veelal grotere transport-afstand in vergelijking met het Veenkoloniale bedrijf. In de berekening werd aangehouden als norm voor de arbeidsbehoefte 75 m.u. en 40 p.u. per ha.

2. Paardekosten.

Het aantal benodigde paarde-uren per ha werd gewaardeerd tegen 65 ct per uur. Dit is hetzelfde bedrag dat bij de berekening van de kostprijs van melk als aftrekpost in rekening is ge-bracht.

3. Werktuigkosten.

Deze kosten zijn ontleend aan de boekhouding. In bijlage I werd bij de berekening van de kostprijs van melk uiteengezet op welke wijze de kosten van werktuigen en gereedschappen berekend zijn voor de rundvee- en akkerbouwsector gezamenlijk. Het aan deze beide bedrijfsonderdelen toegerekende bedrag werd naar oppervlakte verdeeld.

Per ha bouwland kan dus hetzelfde bedrag worden aangehouden als gebruikt is voor de kostprijsberekening van melk. Bij de berekening werd het gemiddelde uit de gebieden O.Overijssel en de consulentschappen Oss en Eindhoven uit O.Noord-Brabant aangehouden. Het cijfer voor de Friese Wouden werd in verband met de geringe oppervlakte van het bouwland in dit gebied niet meegerekend.

4. Kosten loondorsen en loonsproeien.

In de zandstreken wordt overwegend gedorst met kleine machines met een capaciteit per werkelijk dorsuur van + 750 kg per uur. Het tarief bedraagt inclusief twee man personeel volgens verkregen inlichtingen gemiddeld f.11,- per uur.

Bij de kostprijsberekening van aardappelen werd de kosten van 2 x spuiten tegen phytophthora en coloradokever opgenomen. De kosten hiervan bedragen volgens ingewonnen inlichtingen bij uitvoering door een loonsproeier f.13,- per ha.

5. Zaaizaad en pootgoed.

De kosten van zaaizaad en pootgoed werden als volgt berekend.

Rogge:	90 kg aangekocht 1ste nabouw	à f.29,-	= f. 26,10
	90 kg eigen bedrijf	à " 21,95 ¹⁾	= " 19,75
		180 kg per ha	f. 46,-

Haver:	30 kg aangekocht 1ste nabouw	à f.32,-	= f. 9,60
	140 kg eigen bedrijf	à " 20,45 ¹⁾	= " 28,63
		170 kg per ha	f. 38,-

Aardappelen: 2000 kg $\frac{35}{45}$ à f.11,50 per 100 kg = f.230,-.

1) Telersprijs verhoogd met f.1,- per 100 kg.

Bij de vaststelling van de hoeveelheden werd rekening gehouden met verliezen in verband met uitwinteren, mislukken van gewassen en restanten ontsmet zaad. In verband hiermede zijn de kwantiteiten ruim gesteld.

Aangezien bij de kostenberekening voor aardappelen uitgegaan wordt van voederaardappelen zijn de pootgoedkosten berekend op basis van C-waardig pootgoed. De aangenomen prijs is het gemiddelde van de telersprijzen voor de rassen Voran en Record, vermeerderd met het halve verschil tussen telersprijs en verbruikersprijs.

Dit laatste is geschied in verband met het feit dat een deel van het pootgoed op eigen bedrijf wordt geteeld of wordt uitgezocht uit partijen voeder- o.q. consumptie-aardappelen.

6. Bemesting.

De kosten van bemesting zijn op de volgende wijzen berekend voor de verschillende meststoffen.

- a. Stikstofmeststoffen aan de hand van de volgende giften per gewas:
rogge:	45 kg zuiver per ha
haver:	45 " " " "
aardappelen:	75 " " " "

De prijs per kg zuivere stikstofmeststof voor 1950/'51 is berekend uit de gemiddelde betaalde prijs over het boekjaar 1949/'50 vermeerderd met 7% in verband met een prijsstijging van stikstofmeststoffen = $80 \times 1,07 = 85,6$ ct.

- b. Fosforzuur- en kalimeststoffen, aan de hand van de kg zuivere meststof welke op de wijze als beschreven is bij de bespreking van de kostprijsberekening van melk, aan de gewassen gemiddeld werden toegerekend. Hierbij werden de werkelijke giften aan het bouwland in kg zuivere meststof met behulp van zgn. onttrekkingsnormen over de verbouwde gewassen verdeeld. De aan de gewassen rogge, haver en aardappelen toegerekende kilogrammen per ha bedroegen voor de verschillende gebieden:

	Rogge	Haver	Aardap- pelen
Fosforzuurmeststoffen:			
O.Overijssel	45 kg	50 kg	68 kg
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	38 "	42 "	57 "
O.Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	40 "	44 "	60 "
Gemiddeld	41 "	45 "	62 "

Kalimeststoffen:

O.Overijssel	34 "	47 "	77 "
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	38 "	53 "	86 "
O.Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	37 "	52 "	84 "
Gemiddeld	36 "	51 "	82 "

De cijfers van de Friese Wouden werden ook hier in verband met de geringe oppervlakte bouwland buiten beschouwing gelaten.

De gemiddelde giften in kg zuiver werden opgenomen in de kostprijsberekening tegen dezelfde prijzen als gebruikt zijn in de voorcalculatie 1950/'51 van de melk nl.

fosforzuurmeststoffen : 51,5 ct per kg zuiver P_2O_5
kalimeststoffen : 32,8 " " " " K_2O

- c. Diverse kunstmeststoffen (kalk, koper, enz.)
Deze zijn in de berekening opgenomen tegen het gemiddeld uitgegeven bedrag per ha bouwland volgens de boekhoudingen over het jaar 1949/50 (zie bijlage I punt 3 Meststoffen). Het gemiddelde, exclusief het cijfer voor de Friese Wouden, bedroeg f.4,- per ha.

- d. Stalmest.
Bij de kostprijsberekening van melk werd de verdeling van de waarde van de geproduceerde mest over bouwland en grasland uiteengezet. De waarde van de aan het bouwland toegerekende stalmestgift werd naar oppervlakte over de daarop verbouwde gewassen verdeeld, waarbij de oppervlakte nagewassen voor $\frac{1}{3}$ van de werkelijke oppervlakte in de verdeling werd betrokken. De op deze wijze berekende gemiddelde stalmestkosten per ha gewas zijn in de kostprijsberekeningen van de verschillende gewassen aangehouden. Zij bedragen voor de verschillende gebieden excl. de Friese Wouden.

O.Overijssel	f. 75,- per ha
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	" 57,- " "
O.Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	" 53,- " "
Gemiddeld	f. 62,- per ha

7. Pacht.

Als pacht werd het bedrag ingecalculeerd dat verkregen is door van de bruto pachtsom van het bedrijf, exclusief de huurwaarde van de woning, een bepaald normbedrag voor varkens en kippen af te trekken, waarna de netto pachtsom per ha verdeeld is over het grasland en het bouwland (zie bijlage I punt 4 Pacht en weidegeld). Aan de oppervlakte beteeld met nagewassen werd $\frac{1}{3}$ van de pachtsom per ha toegerekend. Aangezien de oppervlakte nagewassen ongeveer gelijk is aan de oppervlakte verbouwde rogge, werd in de kostprijsberekening voor Rogge $\frac{2}{3}$ van de netto pachtsom in rekening gebracht.

8. Rente omlopend kapitaal.

Deze post heeft betrekking op de rente over het bij de productie te investeren kort omlopende kapitaal. De normbedragen welke in rekening zijn gebracht, zijn tegen een rentevoet van 4% berekend op grond van de gemiddelde investeringstermijn voor de verschillende gewassen.

9. Diverse kosten.

Voor alle producten werd voor diverse kosten een geschat bedrag van f.20,- per ha in rekening gebracht. Hieronder vallen allerlei uitgaven als onderhoud gebouwen voor rekening van de pachter, kosten verzekering, emballage, abonnementen, marktbezoek, enz.

10. Dekstro.

In de kostprijsberekening voor aardappelen werd de waarde van 500 kg stro onder de kosten opgenomen.

11. Opbrengsten per gewas.

Voor de bepaling van de opbrengsten per ha van de afzonderlijke gewassen waren de gegevens uit de bedrijfsboekhoudingen beschikbaar over een drietal oogstjaren.

De gemiddelde opbrengsten per ha bedroegen in de verschillende jaren als volgt.

Gebied	Oogst 1947			Oogst 1948			Oogst 1949		
	Rogge	Haver	Aard-appelen	Rogge	Haver	Aard-appelen	Rogge	Haver	Aard-appelen
	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha	kg/ha
Drents Zandgebied	2250	2910	24500	2680	3260	24800	3440	3770	28500
Overijssels " "	2400	2590	23700	2450	2730	25300	3250	3570	30500
Veluwe	2610	2570	22900	2740	2880	28600	3590	3910	30500
W.Noord-Brabant	-	-	-	1760	2250	23800	2940	3070	21800
O.Noord-Brabant (Cons. Oss)	-	-	-	2410	1780	26200	3110	2950	23000
O.Noord-Brabant (Cons. Eindhoven)	2360	2270	23100	2080	1690	25600	3030	2910	25300
Limburg	-	-	-	2470	1870	22800	3140	3440	21800

Uit bovenstaande gegevens is een gemiddeld opbrengstcijfer berekend voor resp. het Noordelijk Zandgebied en het Zuidelijk Zandgebied. Deze berekening geschiedde op basis van de verbouwde oppervlakte per gebied. De gemiddelde opbrengsten per ha voor rogge en aardappelen waren als volgt.

	Oogst 1948		Oogst 1949	
	Noorden	Zuiden	Noorden	Zuiden
Rogge	2600 kg	2270 kg	3380 kg	3080 kg
Aardappelen	25500 "	24300 "	29600 "	23200 "

Daar de opbrengstcijfers voor haver minder betrouwbaar geacht worden, zijn hier voor geen gemiddelde cijfers berekend. De oorzaak van deze onbetrouwbaarheid kan afgeleid worden uit het feit dat dit gewas gevoederd wordt op het bedrijf, hetgeen zowel als gedorst en/of als ongedorst product geschiedt. Het maken van een betrouwbare opbrengstraming is in deze gevallen dan ook niet mogelijk.

Voor Oogst 1947 is de berekening achterwege gelaten met het oog op het beperkt aantal waarnemingen waarop de gemiddelde cijfers zijn gebaseerd en tevens door het ontbreken van de gemiddelde cijfers uit enige landbouwgebieden.

De gemiddelde cijfers voor het Noorden en het Zuiden geven slechts een inzicht in het opbrengstniveau voor Oogst 1948 en 1949. Hieruit blijkt dat er onderling grote verschillen bestaan tengevolge van de zeer gunstige omstandigheden voor Oogst 1949. Om echter tot een genormaliseerde opbrengst te komen, welke geldt onder normale omstandigheden, zijn de

gemiddelde cijfers voor de jaren 1948 en 1949 omgerekend op basis van de verhouding welke er bestaat tussen de gemiddelde opbrengstramingen van het C.B.S. voor de jaren 1930 t/m 1939 ten opzichte van de ramingen voor de ramingen voor de jaren 1948 en 1949.

Voor rogge werd op deze wijze een opbrengst-indexcijfer bepaald met behulp waarvan de gegeven uitkomsten uit de bedrijfsboekhoudingen werden omgerekend op genormaliseerde omstandigheden. De uitkomsten van deze berekeningen zijn dan als volgt.

	Noorden	Zuiden
Rogge. - Opbrengst Oogst 1948	2600 kg	2270 kg
Opbrengstindex $\frac{1948}{1930-139}$	98	85
Genormaliseerde opbrengst	2650 kg	2670 kg
Opbrengst Oogst 1949	3380 kg	3080 kg
Opbrengstindex $\frac{1949}{1930-139}$	120	115
Genormaliseerde opbrengst	2820 kg	2680 kg

Overeenkomstig deze verkregen uitkomsten werd de opbrengst voor rogge gesteld op 2700 kg per ha.

Op basis van ervaringscijfers is de opbrengst van haver 100 kg hoger dan rogge gesteld, zodat de berekende kostprijs gebaseerd is op een opbrengst van 2800 kg per ha.

Voor aardappelen werden de opbrengsten voor het Noorden als voor het Zuiden gesteld op de volgende opbrengsten.

consumptie-aardappelen	22000 kg per ha (veldgewas)
voeraardappelen	27000 " " " "

Hierbij kan worden opgemerkt dat de opbrengsten van voeraardappelen meer afgestemd zijn op het ras Voran terwijl in geringere mate rekening is gehouden met rassen als Record e.d. Verder geldt dat in het Zuiden relatief meer consumptie-aardappelen worden verbouwd dan in het Noorden hetgeen in de specificatie van de opbrengsten per gebied duidelijk naar voren komt.

Bijlage III

A. EIEREN

Berekening van de vermoedelijke kosten en opbrengsten voor een stationnaire pluimveestapel van 100 leghennen en de kostprijs per 100 eieren voor het jaar 1950/'51.

De technische gegevens voor deze berekening zijn ontleend aan het L.E.I. rapport No 133. Voor de berekening van de opbrengsten is uitgegaan van een gemiddelde eierprijs voor het jaar 1950 van f.14,- per 100 eieren en van f.3,- per uitgevallen hen.

Specificatie van de kosten en opbrengsten per 100 hennen voor het jaar 1950. Ras: Witte Leghorn.

	Kosten in gld per 100 hennen
1.Arbeidskosten: a.Loon 371 m.u. à f.0,85	f. 315,-
b.Sociale lasten 19,6%	" 62,-
2.Voederkosten: a.Aangekocht mengvoeder	" 1281,-
b.Aangekocht ander voeder	" 10,-
c.Aardappelen e.b. 600 kg à f.4,50	" 27,-
3.Aankoop ééndagskuikens (incl. heffing)	" 88,-
4.Kosten huisvesting, uitloop en materiaal	" 100,-
5.Rente pluimvee	" 23,-
6.Overige kosten	" 47,-
Bruto kosten per 100 hennen	f. 1953,-
7.Verkoop uitgevallen hennen 50 stuks à f.3,-	" 150,-
Netto kosten per 100 hennen	f. 1803,-
8.Opbrengst eieren: 17.500 à f.13,- per 100 st.	" 2275,-
Winst per 100 hennen	f. 472,-
9.Kostprijs per 100 eieren	f. 10,30

In bovenstaande berekening werden de kosten voor huisvesting, uitloop en materiaal in rekening gebracht tegen dezelfde bedragen welke bij de kostprijsberekening van melk (onder 4 Pacht- en weidegeld en 5 kosten werktuigen) als aftrekpost werden gebruikt. De huisvestingskosten zijn dus berekend op pachtbasis, in tegenstelling met de berekening in rapport No 133, waar dit op eigenaarsbasis geschiedde.

De waarde van de geproduceerde mest werd in deze berekening verwaarloosd.

De kosten van het aangekochte mengvoeder zijn berekend tegen voederprijzen voor het jaar 1950/'51 welke zijn opgebouwd uit de A.V.A. prijzen, vermeerderd met de gebruikelijke bijkomende kosten en marges. De A.V.A.prijzen welke als basis zijn gebruikt zijn ingegaan op 1 Augustus 1950.

Hieronder volgt de berekening van de voederkosten voor een pluimveestapel van gemiddeld 100 hennen, waarbij inbegrepen de opfok van 63 jonge hennen.

Opfok:	36	kg opfokvoer I	à f. 33,70 =	f. 12,13
	36	" kuikenzaad I	à " 32,10 =	" 11,56
	89,1	" opfokvoer II	à " 32,40 =	" 28,87
	89,1	" kuikenzaad II	à " 28,- =	" 24,95
	160	" overgangsvvoer	à " 29,- =	" 46,40
	236,8	" gemengd voer	à " 26,- =	" 61,57

Leghennen:

2000	"	ochtendvoer	à " 28,80 =	" 576,00
2000	"	gemengd graan	à " 26,- =	" 520,00

Totaal per 100 hennen f. 1281,48

B. VARKENSVLEES

Berekening van de rentabiliteit van het varkensmesten en de kostprijs van varkensvlees voor het jaar 1950/'51.

De gegevens voor deze berekening zijn ontleend aan het L.E.I. rapport No 146. In afwijking van de berekeningen in rapport No 146 werd verondersteld dat de afgeleverde mestvarkens op het bedrijf geboren zijn. Hiermede vervalt dus de post aankoopkosten big, welke in rapport 146 werd opgenomen. Voorts zij erop gewezen dat in deze berekening de kosten van huisvesting en inventaris zijn opgenomen tegen dezelfde bedragen als die welke bij de kostprijsberekening van melk in mindering zijn gebracht. De kosten van huisvesting zijn hierbij berekend op zgn. pachtersbasis. In rapport 146 geschiedde dit op zgn. eigenaarsbasis, d.w.z. dat de kosten van huisvesting berekend zijn tegen de vervangingswaarde van de varkenshokken.

De kosten van het aangekochte mengvoeder zijn berekend tegen prijzen, welke zijn opgebouwd uit de A.V.A.prijzen vermeerderd met de gebruikelijke bijkomende kosten en marges.

De vervoederde granen afkomstig van het eigen bedrijf zijn gewaardeerd tegen de prijzen waarvoor het A.V.A. deze voedermiddelen aan de mengvoederindustrie ter beschikking stelt.

De vervoederde aardappelen uit eigen oogst zijn gewaardeerd tegen f.4,50 per 100 kg. Stoomkosten zijn afzonderlijk in rekening gebracht tegen het tarief van f.0,75 per 100 kg.

Berekening van de kosten per jaar van een volwassen zeug, die twee tomen biggen (15 stuks) grootbrengt.

1. Dekkosten	f. 15,-
2. Voederkosten	
478 kg e.r. zeugenmeel	" 129,73
980 " aardappelen	" 44,10
Stoomloon 560 kg aardappelen	" 4,20
175 kg ondermelk	" 7,88
Bieten, gras en haksel	" 48,12
23 kg mineralen	" 2,21
Subtotaal voederkosten	f. 236,24
3.a. Arbeidsloon 74 m.u. à f.0,85	" 62,90
b. Sociale lasten 19,6%	" 12,33
4. Stalling en inventaris	" 13,20
5. Strooisel	" 7,20
6. Uitvalrisico en veeartskosten	" 13,50
7. Rente	" 13,24
Totaal brutokosten per jaar	f. 373,61
8. Waarde geproduceerde mest	" 18,-
Totaal nettokosten per jaar	f. 355,61
9. Kostprijs per big f.355,61 : 15 =	f. 23,71

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJS PER KG VARKENSVLEES BIJ HET MESTEN
TOT 90 RESP. 140 KG EN BIJ AANVULLING MET AARDAPPELEN RESP. GRAAN

Aanvulling met	90 kg levend gewicht		140kg levend gewicht	
	Ondermelk + aardappelen	Ondermelk + graan	Ondermelk + aardappelen	Ondermelk + graan
1. Kostprijs per b'g	23,71	23,71	23,71	23,71
2. Voederkosten				
a. E.r. varkensmeel	32,79	31,45	53,76	53,76
b. Ondermelk	18,90	12,15	27,-	18,-
c. Voederaardappelen	17,76	-,-	40,14	-,-
d. Stoomloon en maal-kosten	2,97	0,69	6,69	1,46
e. Graan	-,-	23,23	-,-	49,29
f. Mineralen	0,34	0,14	0,48	0,19
Subtotaal voederkosten	72,76	67,66	128,07	122,70
3. Stalling en inventaris	1,60	1,55	2,40	2,28
4. Strooisel	1,85	1,80	3,52	3,35
5. Uitvalrisico + veearts-kosten	3,70	3,60	5,55	5,30
6. Rente	1,05	1,-	2,15	2,05
7. Afleveringskosten	1,75	1,75	2,55	2,55
8. Commissieloon	1,90	1,90	3,10	3,10
9. Arbeidsloon	7,88	7,60	11,79	11,23
10. Sociale lasten (19,6%)	1,54	1,49	2,31	2,20
Bruto kosten per varken	117,74	112,06	185,17	178,49
Af:				
11. Waarde geproduceerde mest	3,85	3,75	6,95	6,60
Netto kosten per varken	113,89	108,31	178,22	171,89
Koud geslacht gewicht in kg	68,5kg	68,5kg	111,3kg	111,3kg
Kostprijs per kg koud geslacht gewicht 1)	f.1,66	f.1,58	f.1,60	f.1,54
Opbrengst per varken bij een prijs van f.1,90 p/kg	130,15	130,15	211,47	211,47
Voederverbruik per varken				
a. E.r. varkensmeel	122 kg	117 kg	200 kg	200 kg
b. Ondermelk	420 "	270 "	600 "	400 "
c. Gestoomde aardappelen	395 "	-	892 "	-
d. Graan ($\frac{1}{2}$ rogge, $\frac{1}{2}$ haver)	-	115 "	-	244 "
e. Mineralen	3,5 "	1,5 "	5 "	2 "

1) Berekend op pachtersbasis.

Indien berekend op eigenaarsbasis wordt de kostprijs verhoogd met 3 ot per kg geslacht gewicht.

Bijlage IV

TOELICHTING OP DE BEREKENING VAN DE VERMOEDELIJKE RENTABILITEIT VOOR
ENKELE TYPEN GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN VOOR HET JAAR 1950/'51.

Als sluitstuk op de uitgevoerde kostprijsberekeningen per product werd voor het jaar 1950/'51 een berekening samengesteld van de vermoedelijke rentabiliteit voor enkele typen gemengde zandbedrijven. De berekening werd uitgevoerd voor drie typen gemengde zandbedrijven, zoals deze voorkomen in de Friese Wouden, Oost-Overijssel en Oost Noord-Brabant. Voor alle drie gebieden werd uitgegaan van een bedrijf met 9 ha cultuurgrond.

Voor het grondgebruik werd de procentuele verdeling aangehouden, welke voor het jaar 1949/'50 op de onderzochte bedrijven in genoemde gebieden werd aangetroffen. Hierbij werd de oppervlakte verbouwd met diverse marktbaar gewassen - tarwe, gerst, maïs, peulvruchten, c.a. - over de gewassen rogge, haver en aardappelen verdeeld. Voor de Friese Wouden en Oost Overijssel levert dit geen bezwaar op, aangezien deze gewassen daar vrijwel niet voorkomen. Voor het gebied Oost Noord-Brabant is dit echter wel het geval. In dit gebied is de oppervlakte verbouwd met deze gewassen vrij groot en vertoont een grote diversiteit. Rekenkundig was het niet mogelijk rekening te houden met deze geringe oppervlakten van verschillende gewassen. Het aangenomen grondgebruik voor dit gebied krijgt hierdoor een min of meer theoretisch karakter. Hier kan echter tegenover gesteld worden dat dit vrijwel geen invloed zal hebben op de berekende rentabiliteit per gemiddeld bedrijf.

Wat de rundveestapel betreft, werd voor de drie bedrijfstypen de rundveebezetting aangehouden welke in de voorcalculatie voor het jaar 1950/'51 per ha grasland en voedergewassen is aangehouden. Voor de pluimveestapel geven de cijfers over het boekjaar 1949/'50 op de onderzochte bedrijven het volgende beeld.

	Aantal leghennen per bedrijf	
Friese Wouden	11	hennen
Oost Overijssel	93	"
O.Noord-Brabant	76	"

Voor het jaar 1950/'51 zal de pluimveestapel ten opzichte van de voorgaande jaren een uitbreiding ondergaan.

De kuikentoe wijzing in het voorjaar van 1950 bedroeg voor geheel Nederland ± 20 miljoen stuks tegen respectievelijk ± 15 en ± 13 miljoen in de jaren 1949 en 1948.

Voor het jaar 1950/'51 moet dus rekening gehouden worden met een $\pm 25\%$ grotere pluimveestapel.

In de rentabiliteitsberekening voor het jaar 1950/'51 werd voor de gebieden Oost Overijssel en O.Noord-Brabant het gemiddeld aantal leghennen per bedrijf gesteld op respectievelijk 125 en 100 stuks. Voor de Friese Wouden waar de kippen vrijwel uitsluitend voor privé worden gehouden, werden deze buiten de berekening gehouden. Wat de gemiddelde varkensbezetting betreft gaven de boekhoudcijfers over het jaar 1949/'50 het volgende beeld in de verschillende gebieden per gemiddeld bedrijf.

	Aantal varkensjaren		Aantal afgeleverde
	Zeugen	Mestvarkens	mestvarkens(excl.zeugen)
Friese Wouden	1,6	4,4	9
Oost overijssel	2,5	6,9	18
O.Noord-Brabant	2,4	6,9	15

De gemiddelde opbrengst per mestvarken varieerde in de verschillende gebieden van f. 185,- tot f. 215,- per stuk. Indien men in aanmerking neemt dat de gemiddelde prijs per kg geslacht gewicht in het boekjaar 1 Mei 1949 - 1 Mei 1950 omstreeks f. 2,- per kg is geweest, dan volgt hieruit dat het afleveringsgewicht gemiddeld ruim 100 kg geslacht gewicht heeft bedragen. In de Noordelijke gebieden wordt meer tot licht gewicht gemest, in de Zuidelijke gebieden meer tot zwaarder gewicht. Volgens inlichtingen van het Bedrijfschap voor Vee en Vlees wordt voor het komende jaar een stijging van het aantal afgeleverde varkens verwacht van 50 à 60% ten opzichte van het jaar 1949/'50. Rekening houdend met deze stijging werd voor de drie bedrijfstypen de volgende varkensbezetting aangehouden voor het jaar 1950/'51.

	Aantal zeugen	Aantal baconvarkens 90 kg	Aantal zware varkens 140 kg
Friese Wouden	1	15	-
Oost Overijssel	2	20	10
Oost Noord-Brabant	2	15	15

In de rentabiliteitsberekening werd verondersteld dat de voeder-toewijzing voor deze dieren volledig wordt opgenomen.

Deze bedraagt respectievelijk: zeugen 478 kg e.r. zeugenmeel
baconvarkens 122 " e.r. varkensmeel
Zware varkens (140 kg) 200 " e.r. varkensmeel

Deze voedertoewijzing wordt aangevuld met ondermelk en aardappelen en granen afkomstig van het eigen bedrijf. Voor de mestvarkens werd daarom uitgegaan van het gemiddelde van de berekeningen in bijlage IV-B voor aanvulling met aardappelen en voor aanvulling

met graan. Bij de aangenomen oppervlakte akkerbouwgewassen is aanvulling van deze voedermiddelen uit eigen bedrijf mogelijk met dien verstande dat:

1. In de Friese Wouden in totaal + 1000 kg aardappelen moet worden aangekocht voor de varkens.
2. In Oost-Overijssel een gedeelte van de haver in het aangenomen rantsoen is vervangen door rogge. Deze vervanging geschiedde op basis van de verhouding in voederwaarde (aantal V.E.)

Voorzover de akkerbouwproducten niet vervoederd worden aan rundvee, varkens of pluimvee zijn deze voor verkoop beschikbaar.

In tabel 8 op blz. 55 wordt een overzicht gegeven van het grondgebruik en de veestapel op de bedrijven waarvoor de vermoedelijke rentabiliteit voor het jaar 1950/'51 is berekend. In tabel 9 op blz. 56 volgt een gedetailleerd overzicht van de berekende kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond, de vermoedelijke winst en het arbeidsinkomen per ha cultuurgrond. In deze tabel zijn tevens aangegeven de voor het jaar 1950/'51 aangenomen prijzen welke in de rentabiliteitsberekening zijn verwerkt en de invloed welke een eventuele wijziging van de voornaamste prijzen heeft op het inkomen per ha cultuurgrond.

Tabel 8

OVERZICHT VAN HET GRONDGEBRUIK EN DE VEESTAPEL VOOR ENKELE TYPEN
GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND
Bedrijfs grootte 9 ha cultuurgrond

	Friesland de Wouden	O. Overijssel	O.N.-Brab.
<u>Grondgebruik in ha</u>			
a. Marktbaar gewassen:			
1. Rogge	0,30 ha	1,20 ha	2,00 ha
2. Haver	0,30 "	0,65 "	1,50 "
3. Aardappelen	0,30 "	0,70 "	0,70 "
Sub-totaal marktbaar	0,90 "	2,55 "	4,20 "
b. Voedergewassen:			
4. Voederbieten	0,15 "	0,25 "	0,30 "
5. Grasland	7,95 "	6,20 "	4,50 "
Sub-totaal voedergew.	8,10 "	6,45 "	4,80 "
Totaal cultuurgrond	9,00 "	9,00 "	9,00 "
c. Nagewassen:	0,30 "	1,20 "	1,65 "
Oppervlakte grasland en voeder- gewassen (nagewassen voor 1/3 meegeteld)	8,20 "	6,85 "	5,35 "
<u>Gegevens rundveestapel</u>			
a. Rundveebezetting per ha grasland en voedergewassen			
1. Melkkoeien	1,10	1,10	1,10
2. Pinken	0,37	0,37	0,47
3. Kalveren	0,41	0,48	0,41
b. Aantal stuks rundvee per gemiddeld bedrijf			
1. Melkkoeien	9,0	7,5	5,9
2. Pinken	3,0	2,5	2,5
3. Kalveren	3,4	3,3	2,2
<u>Gegevens pluimvee- en varkens- stapel</u>			
a. Aantal leghennen per bedrijf	-	125	100
b. Aantal zeugen per bedrijf	1	2	2
c. Aantal mestvarkens per bedr.			
1. bacongewicht (90 kg)	15	20	15
2. zwaarder gewicht (140 kg)	-	10	15

Tabel 9

Voorcalculatie 1950/'51

RENTABILITEITSOVERZICHT VOOR ENKELE TYPEN GEMENGDE BEDRIJVEN OP
ZANDGROND

Bedrijfs grootte 9 ha cultuurgrond

	Friesland de Wouden	O. Overijssel	O. Nrd.-Brab.
1. Arbeidskosten	468,-	535,-	491,-
2. Veevoeder	228,-	488,-	451,-
3. Kunstmeststoffen	104,-	107,-	104,-
4. Pacht en weidegeld	83,-	71,-	70,-
5. Kosten werktuigen	67,-	70,-	65,-
6. Zaaizaad en pootgoed	10,-	27,-	35,-
7. Overige kosten	123,-	168,-	171,-
Bruto kosten per ha	1083,-	1466,-	1387,-
8. Opbrengst melk	740,-	525,-	422,-
9. Omzet en aanwas rundvee	247,-	180,-	140,-
10. Omzet en aanwas varkens	217,-	524,-	569,-
11. Opbrengst pluimvee en eieren	-,-	337,-	270,-
12. Verkoop marktbaar gewassen	9,-	57,-	100,-
13. Diverse opbrengsten	19,-	2,-	12,-
Opbrengsten per ha	1232,-	1625,-	1513,-
Netto overschot per ha cultuur- grond	149,-	159,-	126,-
Arbeidskosten per ha cultuurgrond	468,-	535,-	491,-
Arbeidsinkomen " " "	617,-	694,-	617,-
Arbeidsuren " " "	456 m.u.	521 m.u.	488 m.u.
Inkomen per arbeidsuur	f. 1,35	f. 1,33	f. 1,26
Aangenomen prijspeil voor 1950/'51			
a. Melk per 100 kg met 3,5% vet	f. 18,-	f. 18,-	f. 18,-
b. Varkensvlees per kg gesl. gewicht	" 1,90	" 1,90	" 1,90
c. Eieren per 100 stuks	" 13,-	" 13,-	" 13,-
d. Uitgevallen hennen per stuk	" 3,-	" 3,-	" 3,-
e. Rogge per 100 kg	" 20,95	" 20,95	" 20,95
f. Haver " " "	" 19,45	" 19,45	" 19,45
g. Voederaardappelen per 100 kg	" 4,50	" 4,50	" 4,50
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per ha van:			
a. Melk f. 1,- per 100 kg melk met 3,5% vet	f. 41,-	f. 29,-	f. 23,-
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg geslacht gewicht	" 11,-	" 28,-	" 30,-
c. Eieren f. 1,- per 100 stuks	-	" 24,-	" 19,-